

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Leiderschap van een burgemeester in de vluchtelingencrisis

Rooijen, Bas van

Citation

Rooijen, B. van. (2023). *Leiderschap van een burgemeester in de vluchtelingencrisis*.

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [License to inclusion and publication of a Bachelor or Master Thesis, 2023](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3656265>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Leiderschap van een burgemeester in de vluchtelingencrisis

Bas van Rooijen

Leiderschap van een burgemeester in de vluchtelingen crisis

Een onderzoek naar het effect van verschillende vormen
van leiderschap van een burgemeester in de vluchtelingen crisis

Naam: B. (Bas) van Rooijen
Studie: Management van de Publieke Sector – Politiek, Beleid en Management (MSc.)
Universiteit Leiden, afstudeerscriptie
Studentnummer: s3743497
Eerste lezer: Dr. M.C. Joosen

IJsselstein, 31 mei 2023

Deze masterthesis voor de studie Management van de Publieke Sector is geschreven onder de verantwoordelijkheid van de Universiteit Leiden. Het copyright berust bij de auteur. Zowel de Universiteit Leiden als de auteur verklaren, dat zij eventuele gegevens van derden die voor deze afstudeerscriptie zijn gebruikt en die door deze derden als vertrouwelijk zijn aangemerkt, als zodanig zullen behandelen.

Samenvatting

In 2022 breekt in het Groningse Ter Apel een crisis los bij de opvanglocatie voor vluchtelingen. Het is het resultaat van vluchtelingen uit eerder door oorlog getroffen gebieden zoals Syrië en Afghanistan en daar bovenop volgt een stroom van Oekraïense vluchtelingen door de inval van Rusland op datzelfde moment. De lessen van de grote asielstroom in 2015 zijn niet geleerd en soortgelijke situaties herhalen zich in 2022. De Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid die verantwoordelijk is voor de asielopvang in Nederland beloofd aan de slag te gaan met het asielvraagstuk. Eind 2022 volgt een eerste stap: de Spreidingswet. De spreidingswet moet ervoor zorgen dat inzichtelijk wordt gemaakt hoeveel vluchtelingen per regio moeten worden opgevangen. Het asielvraagstuk en de daarmee gepaard gaande Spreidingswet heeft dan ook de druk op gemeenten en burgemeesters vergroot. Temeer omdat de burgemeester als portefeuillehouder openbare orde en veiligheid de eerste verantwoordelijke is binnen het gemeentelijke bestuur. De komende maanden en mogelijk jaren zal het asielvraagstuk een grote rol spelen in de dagdagelijkse werkzaamheden van een burgemeester. De noodzaak om als burgemeester draagvlak te creëren onder inwoners om vluchtelingen op te vangen wordt daarmee groter en belangrijker. De vraag welke centraal staat in deze thesis betreft: Welke vorm van leiderschap van een burgemeester leidt tot meer draagvlak voor de opvang van asielzoekers?

Onder draagvlak wordt in dit onderzoek bedoeld op de acceptatie van het probleem, overheidsingrijpen, de hoofdlijnen van de maatregel en of de maatregel wordt ervaren als effectief, realistisch en rechtvaardig. Daarnaast staan vier verschillende vormen van leiderschap centraal, te weten autocratisch-, participatief, transformationeel- en ethisch leiderschap. Bij autocratisch leiderschap gaat het erover dat de leidinggevende duidelijk en helder maakt welke besluiten diezelfde leidinggevende heeft genomen. Het gaat hierbij om een leidinggevende die op dominante en autonome wijze tot besluitvorming komt. Participatief leiderschap staat haaks op autocratisch leiderschap. Bij deze vorm van leiderschap gaat het erom dat individuen binnen de samenleving in de gelegenheid worden gesteld om mee te denken tijdens en invloed uit te oefenen op het besluitvormingsproces. Transformationele leidinggevendenden kenmerken zich door het beschrijven van een gedeelde toekomstvisie, door het uitdagen van individuen om mee te denken, daarbij altijd oog te hebben voor de verschillen die er bestaan in de samenleving en stelt hoge eisen aan zichzelf en aan de anderen. Transformationeel leiderschap zit daarmee theoretisch gezien tussen autocratisch leiderschap en participatief leiderschap in. Tot slot, bij ethisch leiderschap ligt de focus

van het handelen van een leidinggevende op het feit dat dat eerlijk, geloofwaardig, rechtvaardig en zorgzaam plaatsvindt.

Het onderzoek betreft een kwantitatief onderzoek waarbij een vragenlijst is voorgelegd aan 149 respondenten. Het betreft een experiment waarbij respondenten een krantenbericht hebben gelezen waarbij een van de vier leiderschapsvormen zichtbaar is om vervolgens dezelfde vragenlijst in te vullen.

In het resultatenhoofdstuk is zichtbaar geworden dat het draagvlak onder inwoners voor de opvang van vluchtelingen positief uitvalt. In alle gevallen werd het draagvlak aangeduid met een waarde die hoger ligt dan vier op een schaal van zeven. Desalniettemin laten de statistische toetsen tevens zien dat er geen sprake is van een significant verschil tussen de groepen. Dat wil zeggen dat op basis van dit onderzoek niet kan worden gesteld dat het krantenbericht met daarin de leiderschapsvorm van een burgemeester een significant effect heeft gehad op de wijze waarop de respondenten positiever dan wel negatiever hebben gereageerd op de vragen met betrekking tot het draagvlak.

Een uitzondering op bovenstaande stelling lijkt aanwezig te zijn wanneer er gekeken wordt naar respondenten uit een middelgrote gemeenten. Daarbij is zichtbaar dat ogenschijnlijk transformationeel leiderschap een positiever effect heeft op het draagvlak van inwoners van een middelgrote gemeente dan participatief-, ethisch- en autocratisch leiderschap. Voor autocratisch leiderschap geldt zelfs op basis van de resultaten dat het draagvlak onder inwoners van een middelgrote gemeente voor de opvang van vluchtelingen aanzienlijk minder is dan de andere vormen van leiderschap.

Voorwoord

De woorden die u op dit moment leest in het voorwoord van deze masterthesis in het kader van de afronding van de master *Management van de Publieke Sector: Politiek, Beleid & Management* zullen tevens de laatste woorden zijn die ik opschrijf als zijnde een student. Deze masterthesis vormt namelijk niet louter het slotstuk van mijn periode aan de Universiteit Leiden, maar vormt tevens het slotstuk van mijn studentenperiode. U kunt u ongetwijfeld voorstellen dat het gepaard gaat met gemengde gevoelens. De eerlijkheid gebiedt te zeggen dat ik het studeren ontzettend ga missen. Ik heb genoten van alle interessante gesprekken en discussies tijdens de koffiepauzes, de inmiddels ontelbare colleges en het lezen van boeken. Tegelijkertijd realiseer ik mij dat ik hoofdzakelijk dankzij de Nederlandse samenleving in staat ben gesteld om te kunnen studeren en dat het mijn plicht is om de opgedane kennis terug te geven aan diezelfde samenleving in welke vorm dan ook. Ik kijk er ontzettend naar uit om te kijken wat het leven naast studeren allemaal te bieden heeft.

De afgelopen jaren heb ik kennis mogen opdoen achtereenvolgend aan de Universiteit Utrecht, de Radboud Universiteit in Nijmegen en aan de Universiteit Leiden waarbij de campus was gelegen in Den Haag. Het zijn in de afgelopen vijf jaren de plekken geweest die mij hebben gevormd tot de persoon die ik nu ben. Iedere plek weer met een eigen dynamiek waar ik ontzettend van heb genoten.

Wat overheerst is een gevoel van dankbaarheid. Dankbaar voor alle kansen die ik heb gekregen om mijzelf te ontwikkelen. Dankbaar voor de ruimte om te kunnen vallen en de hulp van diverse mensen om weer op te kunnen staan en mijn levensweg te kunnen vervolgen. In het bijzonder bedank ik mijn ouders. Het zijn de laatste jaren geweest waarin ik mij heb gerealiseerd in welke gelukkige omstandigheden ik heb mogen opgroeien. Met zekerheid kan ik stellen dat ik zonder de onvoorwaardelijke liefde en steun, met een vleugje engelengeduld, van mijn ouders niet zou staan waar ik vandaag de dag sta. Woorden schieten tekort in het overbrengen van mijn dankbaarheid.

Mijn dank gaat tevens uit naar de heer Joosen welke als universitair-docent is verbonden aan de Universiteit Leiden en mij heeft begeleid gedurende het gehele scriptieproces. De treffende en prettige wijze waarop de heer Joosen mij steevast voorzag van feedback heeft ertoe geleid dat ik plezier kreeg in het proces en het als leerzaam heb ervaren. Het uitspreken van mijn waardering daarvoor is dan ook op zijn plek.

Verder rest mij niks anders dan u veel plezier te wensen met het lezen van deze masterthesis. Ik hoop dat deze masterthesis bijdraagt aan de kennis over het complexe vraagstuk zijnde het asielvraagstuk en de uitdagende positie van de Nederlandse burgemeester daarbinnen.

Bas van Rooijen
Ijsselstein, 31 mei 2023

Inhoudsopgave

1. Inleiding	6
1.1 Aanleiding.....	6
1.2 Probleemstelling (vraag- en doelstelling).....	7
1.3 Maatschappelijke relevantie.....	8
1.4 Wetenschappelijke relevantie	8
1.5 Leeswijzer.....	9
2. Theoretisch kader	10
2.1 Draagvlak.....	10
2.2 Leiderschap	10
3. Methodologische verantwoording & design	16
3.1 Populatie.....	16
3.2 Operationalisatie.....	21
3.3 Data verzameling.....	22
3.4 Data analyse	23
3.5 Wetenschappelijk ethiek & integriteit.....	24
3.6 Betrouwbaarheid & validiteit.....	24
4. Analyse - resultaten	26
4.1 Draagvlak.....	26
4.2 Explorerende statistische toetsen.....	28
5. Analyse - theorie	31
6. Conclusie & discussie	33
6.1 Conclusie	33
6.2 Tekortkomingen van het onderzoek.....	34
6.3 Aanbevelingen voor vervolgonderzoek.....	34
Literatuurlijst	36
Bijlage 1: Vragenlijst (experiment)	38
Bijlage 2: Tabellen achtergrondkenmerken per groep	44

Leiderschap van een burgemeester in de vluchtelingen crisis

Bas van Rooijen

Faculteit Governance and Global Affairs, Management van de Publieke Sector – Politiek, Beleid & Management, Universiteit Leiden, Den Haag - Nederland.

ABSTRACT

In dit onderzoek wordt gekeken naar het effect van verschillende vormen van leiderschap bij een burgemeester op het draagvlak onder inwoners voor de opvang van vluchtelingen. Door middel van vragenlijsten hebben respondenten als inwoner van een fictieve gemeente hun draagvlak kenbaar kunnen maken. Dit onderzoek toont aan dat er in algemene zin geen significant verschil bestaat tussen verschillende vormen van leiderschap. Op kleinere schaal, namelijk bij inwoners van middelgrote gemeente is er wel een significant verschil waarneembaar. Transformationeel leiderschap leidt daarbij tot de hoogste score van draagvlak ten opzichte van de andere leiderschapsvormen.

HISTORIE ARTIKEL

Ontvangen 31 mei 2023
Geaccepteerd ... 2023

TREFWOORDEN

Burgemeester; draagvlak; leiderschap; autocratisch; participatief; transformationeel; ethisch.

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

In 2022 breekt in het Groningse Ter Apel een crisis los bij de opvanglocatie voor vluchtelingen. Het is het resultaat van vluchtelingen uit eerder door oorlog getroffen gebieden zoals Syrië en Afghanistan en daar bovenop volgt een stroom van Oekraïense vluchtelingen door de inval van Rusland op datzelfde moment. Op 21 maart 2022 luidt het COA, Centraal Orgaan opvang Asielzoekers, de noodklok voor de situatie in Ter Apel (NOS, 2022). Kort daarna volgt ook een noodkreet vanuit de burgemeester van Groningen Koen Schuiling: "Kinderen spelen er tussen het afval. Op een festivalterrein zijn oneindig betere sanitaire voorzieningen (...). Er hangt een penetrante rioollucht in de opvangtenten, en urinoirs zitten vol met urine en bruine drab. Er is kans op besmettingen en infectieziekten, er is nul privacy en het is brandgevaarlijk" (NOS, 2022)

In de zomer van 2022 wordt Ter Apel het symbool van het asielvraagstuk en met name de opvang daarvan in Nederland. Ieder jaar komen er meer asielzoekers binnen in Nederland dan waar de

Rijksoverheid zich op heeft voorbereid, de IND die verantwoordelijk is voor de behandelingen van asielaanvragen heeft achterstanden en burgemeesters lopen tegen beperkingen op in de eigen gemeente. De lessen van de grote asielstroom in 2015 zijn niet geleerd en soortgelijke situaties herhalen zich in 2022. De Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid die verantwoordelijk is voor de asielopvang in Nederland beloofd aan de slag te gaan met het asielvraagstuk. Eind 2022 volgt een eerste stap: de Spreidingswet. De spreidingswet moet ervoor gaan zorgen dat inzichtelijk wordt gemaakt hoeveel vluchtelingen per regio moeten worden opgevangen. Gemeenten die besluiten om niet mee te werken kunnen middels deze wet worden gedwongen tot het opvangen van asielzoekers (Al Ali, 2023). Het asielvraagstuk en de daarmee gepaard gaande Spreidingswet heeft dan ook de druk op gemeenten en burgemeesters vergroot. Temeer omdat de burgemeester als portefeuillehouder openbare orde en veiligheid de eerste verantwoordelijke is binnen het gemeentelijke bestuur. (NOS, 2022). De komende maanden en mogelijk jaren zal het asielvraagstuk een grote rol spelen in de dagdagelijkse werkzaamheden van een burgemeester.

1.2 Probleemstelling (vraag- en doelstelling)

Het draagvlak onder inwoners voor de opvang van vluchtelingen is een groot punt van aandacht. Uit een flitspeiling van I&O research in opdracht van het ministerie van Justitie en Veiligheid blijkt dat eenderde van de Nederlanders tegen de opvang van vluchtelingen is in de eigen gemeente. Daar komt naast dat voor bijna de helft van de Nederlanders de opvang van vluchtelingen in de eigen buurt absoluut niet op prijs wordt gesteld (Bekkers, 2022). Redenen hiervoor zijn de gemiddelde woningwaarde daling van 5,8% voor woningen binnen een straal van twee kilometer van een asielzoekerscentrum (AZC) en de significante stijging van overlast in wijken met asielzoekerscentra zo blijkt uit onderzoek van Dröes en Koster (Dröes & Koster, 2023). Voor inwoners waarbij wel draagvlak aanwezig is voor de opvang van vluchtelingen gaat dat niet zelden gepaard met voorwaarden. Zo mag een opvanglocatie niet teveel mensen opvangen en wordt de voorkeur gegeven aan de opvang van volledige gezinnen uit onveilige landen (Van der Schelde, 2022). Dergelijke voorwaarden vermoeilijken het opvang- en verdelingsproces. Daar komt nog bij dat door de komst van de Spreidingswet de kans wordt vergroot dat gemeenten die zich eerder fel uitspraken tegen de opvang van vluchtelingen in het uiterste geval worden gedwongen om vluchtelingen op te vangen. De noodzaak om als burgemeester draagvlak te creëren onder inwoners om vluchtelingen op te vangen wordt daarmee groter en belangrijker. De bovenstaande probleemstelling kan als volgt worden vertaald naar de hoofdvraag welke centraal zal staan in dit onderzoek:

Welke vorm van leiderschap van een burgemeester leidt tot meer draagvlak voor de opvang van asielzoekers?

Het doel van het onderzoek is om inzichtelijk te krijgen welke vorm van leiderschap van een burgemeester kan bijdragen aan het draagvlak onder inwoners evenals een negatief effect zou kunnen hebben. In het theoretisch kader worden de verschillende vormen van leiderschap die een burgemeester zou kunnen toepassen nader uitgediept.

1.3 Maatschappelijke relevantie

De maatschappelijke relevantie van het onderzoek is goed terug te vinden in de aanleiding voor het onderzoek die eerder is beschreven. Zoals eerder gesteld zal de komende maanden en mogelijk jaren het asielvraagstuk een grote rol spelen in de dagdagelijkse werkzaamheden van een burgemeester. Dat komt enerzijds vanwege de grote krapte aan opvanglocaties op dit moment waardoor gemeenten eerder het verzoek krijgen om een locatie in te richten of te creëren. Anderzijds komt dat door de uitrol van de Spreidingswet wat plaats zal vinden in de loop van 2023. De maatschappelijke relevantie is primair voor Nederlandse burgemeesters die door dit onderzoek bewust zullen zijn van de effecten van bepaalde vormen van leiderschap en deze bij de behandeling van het asielvraagstuk in de eigen gemeenten effectief kunnen inzetten. Secundair is dit onderzoek van maatschappelijke waarde voor de Nederlandse samenleving. Het asielvraagstuk is er een waar alle gemeenten voor staan en daarmee alle inwoners van ons land. Alle inwoners van ons land zijn gebaat bij een burgemeester die in staat is om het asielvraagstuk te managen en draagvlak te creëren.

1.4 Wetenschappelijke relevantie

Over de positie van een burgemeester in het asielvraagstuk zijn in de afgelopen jaren meerdere wetenschappelijke artikelen gepubliceerd. Deze wetenschappelijke publicaties vormen het fundament van dit onderzoek. Een van de belangrijkste wetenschappelijke publicaties betreft het proefschrift van De Vries (2016). In dit proefschrift worden verschillende vormen van leiderschap beschreven welke burgemeesters kunnen hanteren in een crisissituatie. Dat gaat over autocratisch leiderschap, participatief leiderschap, transformationeel leiderschap en ethisch leiderschap. Deze vormen van leiderschap zullen in dit onderzoek een belangrijke basis vormen (De Vries, 2016). Dit onderzoek vormt een verdiepingsslag op het onderzoek van De Vries (2016) doordat het een focus legt op een specifieke crisis, namelijk de vluchtelingen crisis in Nederland en het vraagstuk omtrent de opvang van de vluchtelingen. Verder worden verschillende wetenschappelijke inzichten ten aanzien van de verschillende vormen van leiderschap samengevoegd en getoetst in een wetenschappelijk experimenteel onderzoek. Tot slot is dit onderzoek een aanvulling op de bestuurskundige wetenschappelijke literatuur, omdat het tracht complexe theoretische concepten

uit de bestuurskundige literatuur zoals draagvlak en leiderschap meetbaar te maken. Daarmee kan dit onderzoek een basis zijn⁶ voor toekomstige bestuurskundige wetenschappelijke onderzoeken.

1.5 Leeswijzer

Dit onderzoek is in een logische volgorde opgebouwd, in die zin dat het eerstvolgende hoofdstuk het theoretisch kader betreft. Hierin worden theoretische concepten gedefinieerd. Vervolgens wordt in de methodologische verantwoording en design de onderzoeksopzet besproken. In het resultatenhoofdstuk worden de resultaten gepresenteerd en daaropvolgend volgt de conclusie en de discussie.

2. Theoretisch kader

In het theoretische kader worden de relevante theoretische concepten besproken en geduid in het licht van eerdere wetenschappelijke inzichten. Allereerst wordt het begrip draagvlak gepresenteerd. Daartegenover staan de theoretische concepten welke betrekking hebben op de verschillende vormen van leiderschap, te weten autocratisch-, participatief-, transformationeel- en ethisch leiderschap. Het hoofdstuk wordt afgesloten met het conceptuele model en de hypothesen die daaruit kunnen worden gedistilleerd.

2.1 Draagvlak

In de wetenschappelijke literatuur zijn er verschillende aanduidingen voor het theoretisch concept ‘draagvlak’. In dit onderzoek staat de definitie centraal welke wordt gehanteerd in bestuurskundige publicaties. Boedeltje en De Graaf beschrijven draagvlak als volgt: “Draagvlak kan omschreven worden als een door belangen ingegeven evaluatie van de politieke situatie door doelgroepen van een beleid, waaraan een doelgroep actieve of passieve steun verleent of juist weerstand biedt” (Boedeltje & De Graaf, 2004, p.2). Draagvlak gaat daarmee over de acceptatie van overheidsbeleid (Turnhout & Elands, 2009, p.6). Acceptatie kan binnen het concept draagvlak en gedurende het beleidsproces worden opgedeeld in vier momenten. Allereerst gaat dat over de acceptatie dat er sprake is van een probleem. Ten tweede gaat het over de acceptatie dat de overheid al dan niet moet ingrijpen. Ten derde, gaat het over de acceptatie van een doelgroep van de hoofdlijnen van het voorgenomen beleid. Tot slot betreft het acceptatie van de maatregelen zelf en in hoeverre het beleid als effectief, realistisch en rechtvaardig wordt geacht (Aarts & Van Woerkum, 1994). Daarnaast heeft het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) onderzoek naar de opvattingen over vluchtelingen in Nederland gedaan, waarbij expliciet draagvlak is gemeten door te kijken naar het de opvatting van Nederlanders naar opvang van vluchtelingen in de eigen gemeente en in de eigen buurt (Kloosterman, 2018, p.9). Deze duiding van draagvlak specifiek gericht op de opvang van vluchtelingen, wat ook centraal staat in dit onderzoek, zal tevens worden gehanteerd.

2.2 Leiderschap

Het definiëren van het theoretisch concept ‘leiderschap’ is vanuit de wetenschappelijke benadering ingewikkeld. De oppervlakkige aanname dat een dergelijk sociaal fenomeen als leiderschap een begin en een eind heeft en daarmee wordt afgebakend door grenzen staat los van de praktijk (Barker, 2001, p. 472). Echter, om het onderzoek vorm te kunnen geven is het van belang om een eenduidige definitie te hanteren. In dit onderzoek wordt de volgende definitie gehanteerd: “de leider is iemand die anderen mobiliseert naar een doel wat gedeeld wordt door leiders en volgers” (Barker, 2001, p. 478). Er is daarbij sprake van een bepaalde hiërarchie (Barker, 2001, p. 478).

Hieronder zullen verschillende vormen van leiderschap worden uitgediept, te weten: autocratisch, participatief, transformationeel en ethisch leiderschap. Deze vormen van leiderschap zijn in het proefschrift van De Vries (2016) onderscheiden van elkaar en gebruikt als zijnde leiderschapsgedrag van een burgemeester in crisistijd.

2.3.1 Autocratisch leiderschap

Bij autocratisch leiderschap gaat het erover dat de leidinggevende duidelijk en helder maakt welke besluiten diezelfde leidinggevende heeft genomen. Het gaat hierbij om een leidinggevende die op dominante en autonome wijze tot besluitvorming komt (De Vries, 2016, pp. 44-45). De Vries beschrijft autocratisch leiderschap als “een combinatie van sturend en controlerend leiderschapsgedrag waarbij sprake is van gecentraliseerde, autonome besluitvorming door de leider” (De Vries, 2016, p.45). Autocratisch leiderschap wordt daarnaast gekenmerkt door een zeer beperkte vorm van inlevingsvermogen door de leider. De belangen van anderen worden ondergeschikt gemaakt aan de persoonlijke (politieke) doelen (De Vries, De Hoogh & De Dreu, 2016, p.403).

Uit wetenschappelijk onderzoek komt naar voren dat een autocratische vorm van leiderschap zowel voordelen kent die de effectiviteit van de besluitvorming ten goede komt evenals negatieve effecten heeft. De voordelen zijn dat besluiten snel kunnen worden genomen, hetgeen in een crisis van groot belang is. Daarnaast zorgt het voor een duidelijke visie. Tevens kan autocratisch leiderschap een positief effect kan hebben op de psychologische veiligheid van individuen (De Vries, 2016, p.45). De nadelen zijn dat er geen ruimte is voor inbreng van andere binnen de samenleving en dat het door individuen als restrictief kan worden ervaren (Hunt & Fitzgerald, 2018, p.65). De Hoogh en Den Hartog (2009) stelde dat een dergelijke vorm van leiderschap dan ook een gevoel van gebrek aan controle teweeg kan brengen bij ondergeschikten met als gevolg een gevoel van machteloosheid (De Hoogh & Den Hartog, 2009, p.1059). Khan et al. (2015) voegt daaraan toe dat het vertrouwen in de leidinggevende door deze vorm van leiderschap kan afnemen (Khan et al., 2015, p.88).

Op basis van bovenstaande wetenschappelijke inzichten is de verwachting dat een autocratische leiderschapsstijl bij een burgemeester een negatief effect heeft op het draagvlak van inwoners voor de opvang van vluchtelingen. Doordat het element tijdsdruk ontbreekt kan een autocratische leiderschapsstijl als te directief worden ervaren met een gevoel van machteloosheid bij de inwoners tot gevolg.

2.3.2 Participatief leiderschap

Participatief of democratisch leiderschap staat haaks op autocratisch leiderschap. Bij deze vorm van leiderschap gaat het erom dat individuen binnen de samenleving in de gelegenheid worden gesteld om mee te denken tijdens en invloed uit te oefenen op het besluitvormingsproces. Een participatieve leidinggevende betreft individuen actief bij de besluitvorming door te vragen naar ideeën en suggesties van anderen. Uit verschillende onderzoeken blijkt dat participatief leiderschap een positief effect heeft op de tevredenheid van de individuen binnen de groep over het besluit wat is genomen (De Vries, 2016, pp. 45-47). De mate van acceptatie voor het besluit, ongeacht de aard van het besluit (operationeel, tactisch of strategisch), is dan veel hoger (Van Breukelen & Van der Vlist, 2005, p. 169).

Een effectieve inzet van participatief leiderschap bestaat bij de gratie van twee voorwaarden. Allereerst moeten mensen het idee hebben dat hun invloed op de besluitvorming serieus wordt meegenomen en wordt gewogen bij het nemen van het uiteindelijke besluit. Wanneer mensen het gevoel krijgen dat het besluit al is genomen of dat de inbreng niet serieus wordt meegenomen, dan blijken de positieve effecten van deze vorm van leiderschap van korte duur. Ten tweede moeten mensen begaafd zijn om mee te kunnen denken over het onderwerp. Dat wil zeggen dat diegenen die mogen meebeslissen gedurende het proces ook daadwerkelijk over voldoende relevante informatie beschikken om een standpunt in te kunnen nemen. Wanneer niet kan worden voldaan aan deze voorwaarden, dan is er sprake van een zogenaamde schijnparticipatie (Van Breukelen & Van der Vlist, 2005, p. 168).

Daarnaast wordt de effectiviteit van participatief leiderschap in grote mate bepaald door de omstandigheden waarbinnen de participatie plaatsvindt. De voorwaarden moeten worden geschepd om alle standpunten en meningsverschillen te kunnen bespreken en op basis daarvan om gezamenlijke doelen te stellen. Hierdoor kunnen mensen met verschillende opvattingen meer begrip voor elkaar krijgen en kunnen eventuele conflicten worden vermeden of worden beperkt (Van Breukelen & Van der Vlist, 2005, p.171). Wanneer er sprake is van een verschil van inzicht wat betreft de aard van het probleem dan gaat dat ten koste van de effectiviteit van participatief leiderschap. Datzelfde geldt voor het fenomeen tijdsdruk, wat niet ongebruikelijk is tijdens een crisis. Wanneer tijdsdruk optreedt kan participatief leiderschap zelfs een contra-effect opleveren, in die zin dat de situatie kan verergeren (De Vries, 2016, pp. 47-48).

Op basis van de literatuur kan worden gesteld dat participatief leiderschap in de situatie welke centraal staat in dit onderzoek een positief effect kan hebben op het draagvlak onder inwoners. De

vluchtelingen crisis is weliswaar een crisis, maar niet een die onder enorme tijdsdruk staat zoals bijvoorbeeld bij een acute ramp. Dit geeft een burgemeester de ruimte om het participatieve leiderschap goed tot zijn recht te laten komen en samen met inwoners te komen tot een besluit.

2.3.3 Transformationeel leiderschap

Transformationele leidinggevers kenmerken zich door het beschrijven van een gedeelde toekomstvisie, door het uitdagen van individuen om mee te denken, daarbij altijd oog te hebben voor de verschillen die er bestaan in de samenleving en stelt hoge eisen aan zichzelf en aan de anderen. Transformationeel leiderschap zit daarmee theoretisch gezien tussen autocratisch leiderschap en participatief leiderschap in. Transformationeel leiderschap heeft oog voor de opvattingen van anderen en voorziet tegelijkertijd in de behoeften van individuen om hen te sturen in hun gedrag en te voorzien van duidelijke instructies en visies (De Vries, 2016, p.54). Een transformationele leider staat open voor nieuwe ideeën bij het oplossen van problemen, maar neemt zelf het besluit uiteindelijk. Dit besluit wordt genomen in achtneming van de mogelijkheden en behoeften die er leven bij de individuen die zich bevinden in de groep waar de leider leiding aan geeft (Van Engen & Vinkenburg, 2005, p. 107).

Een belangrijk kenmerk van transformationeel leiderschap betreft het enthousiasme en het optimisme van de leidinggevende. Dit gaat over optimisme over de doelen die moeten worden bereikt en is gekoppeld aan de eerder genoemde heldere en duidelijke visie (Van Engen & Vinkenburg, 2005, p. 107). “Transformationeel leiderschap schept bij volgers een gevoel van vertrouwen, bewondering, loyaliteit en respect en motiveert hen om meer te doen dan ze zich hadden voorgenomen” (De Vries, 2016, p.52).

De wetenschappelijke literatuur op het gebied van transformationeel leiderschap zijn overtuigend in de effectiviteit van deze leiderschapsstijl. De verwachting is dan ook dat transformationeel leiderschap van een burgemeester leidt tot een positief effect op het draagvlak onder inwoners voor de opvang van vluchtelingen. De combinatie van openstaan voor ideeën uit de samenleving en tegelijkertijd het feit dat de burgemeester zelf de regie in handen heeft en het besluit neemt maakt dat vertrouwen en respect wordt gecreëerd onder inwoners jegens de burgemeester. Het effect daarvan is naar verwachting dat dat een positief effect heeft op het draagvlak voor het besluit.

2.3.4 Ethisch leiderschap

Bij ethisch leiderschap ligt de focus van het handelen van een leidinggevende op het feit dat dat eerlijk, geloofwaardig, rechtvaardig en zorgzaam plaatsvindt. Leidinggevende moeten eerlijk zijn over de keuzes die worden gemaakt gedurende het besluitvormingsproces en ook principieel zijn

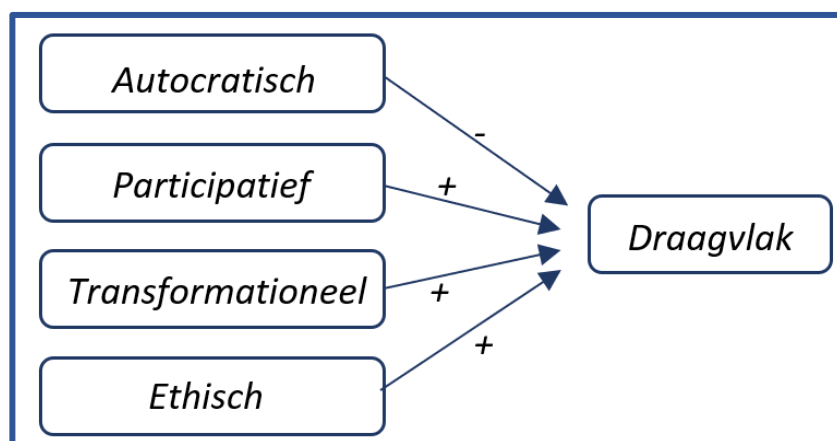
in hun handelen. Het gaat er hierbij tevens om dat door de leidinggevende een bepaalde norm of standaard wordt gesteld, een zogenaamde ethische ondergrens waaraan individuen binnen de groep zich dienen te houden (De Vries, 2016, pp. 57-58). Belangrijk is dat leidinggevendens deze normen en waarden vanuit hun voorbeeldfunctie uitten in woord en daad en daar proactief over communiceren (Groenendaal, De Wolde & Helsloot, 2015, p. 22). Uit onderzoek blijkt dat ethisch leiderschap succesvol kan worden ingezet om doelen te bereiken (Engelbrecht, Wolmarans & Mahembe, 2017).

Deze definitie sluit ook aan bij het artikel met betrekking tot ethisch leiderschap van De Hoogh en Den Hartog (2008). De Hoogh en Den Hartog spreken van ethisch leiderschap over drie schalen: moraliteit en eerlijkheid, rolverduidelijking en het delen van macht. Bij rolverduidelijking gaat het over transparantie in de communicatie waarbij helder is wat van eenieder wordt verwacht en wie welke verantwoordelijkheid draagt (De Hoogh & Den Hartog, 2008, p.298).

Op basis van de wetenschappelijke literatuur met betrekking tot ethisch leiderschap is de verwachting dat deze vorm van leiderschap bij een burgemeester een positief effect heeft op het draagvlak van inwoners voor de opvang van vluchtelingen in de gemeente.

2.3.5 Conceptueel model & hypothesen

Op basis van het theoretisch kader kan het volgende conceptuele model worden gecreëerd:

Figuur 1 Conceptueel model

Uit het conceptuele model kunnen vier hypothesen worden gedistilleerd, dat zijn de volgende:

Hypothese 1 - Een autocratische leiderschapsstijl van een burgemeester heeft een negatief effect op het draagvlak onder inwoners voor de opvang van vluchtelingen in de eigen gemeente.

Hypothese 2 - Een participatieve leiderschapsstijl van een burgemeester heeft een positief effect op het draagvlak onder inwoners voor de opvang van vluchtelingen in de eigen gemeente.

Hypothese 3 - Een transformationele leiderschapsstijl van een burgemeester heeft een positief effect op het draagvlak onder inwoners voor de opvang van vluchtelingen in de eigen gemeente.

Hypothese 4 - Een ethische leiderschapsstijl van een burgemeester heeft een positief effect op het draagvlak onder inwoners voor de opvang van vluchtelingen in de eigen gemeente.

3. Methodologische verantwoording & design

3.1 Populatie

De onderzoekspopulatie in dit onderzoek betreft inwoners van een gemeente in Nederland. Er is zoveel mogelijk gestreefd naar een gelijke verdeling van respondenten in de zin van achtergrondkenmerken, om een zo goed mogelijk beeld te kunnen krijgen om zodoende mogelijk de resultaten te kunnen generaliseren. Echter is dit niet op iedere achtergrondkenmerk volledig gelukt. In deze paragraaf worden de achtergrondkenmerken van de totale respondentengroep besproken evenals de vier respondentengroepen welke ieder een andere *treatment* hebben ondergaan. Voor een uitgebreide weergave van de achtergrondkenmerken kunt u ook bijlage 2 van dit document lezen. Aan het onderzoek hebben in de periode tussen 21 april 2023 en 10 mei 2023 149 respondenten deelgenomen. Van deze 149 hebben 36 respondenten het bericht gelezen met autocratisch leiderschap, 36 met participatief leiderschap, 34 met transformationeel leiderschap en 43 met ethisch leiderschap.

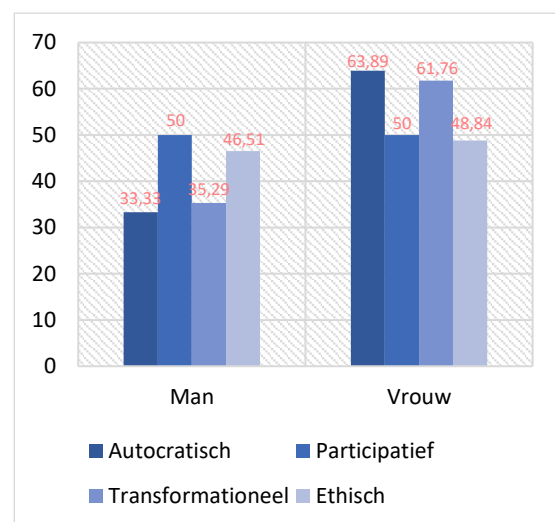
3.1.1. Geslacht

In tabel 1 is zichtbaar dat 41,6% van de respondenten zichzelf identificeert als man, 55,7% van de respondenten is vrouw en 2,7% van de respondenten geeft aan liever niet kenbaar te maken tot welk geslacht het behoort. In heel Nederland is 49,7% man en 50,3% vrouw (CBS, 2022). Daarmee is onze respondentengroep niet representatief voor heel Nederland wat betreft de man-vrouwverhouding.

Tabel 1
Geslacht

Man	62	41,6%
Vrouw	83	55,7%
Zeg ik liever niet	4	2,7%

In figuur 2 is waarneembaar dat de man-vrouwverhouding onder de groepen *participatief* en *ethisch* procentueel nagenoeg overeenkomt met de verdeling zoals die is in Nederland. Voor de respondentengroepen *autocratisch* en *transformationeel* is er sprake van een ongelijke verdeling, daar waar de vrouwen oververtegenwoordigd zijn ten opzichte van de mannen binnen deze groepen. De groep ‘zeg ik liever niet’ is voor figuur 2 buiten beschouwing gelaten

Figuur 2 Geslacht per groep

3.1.2. Leeftijd

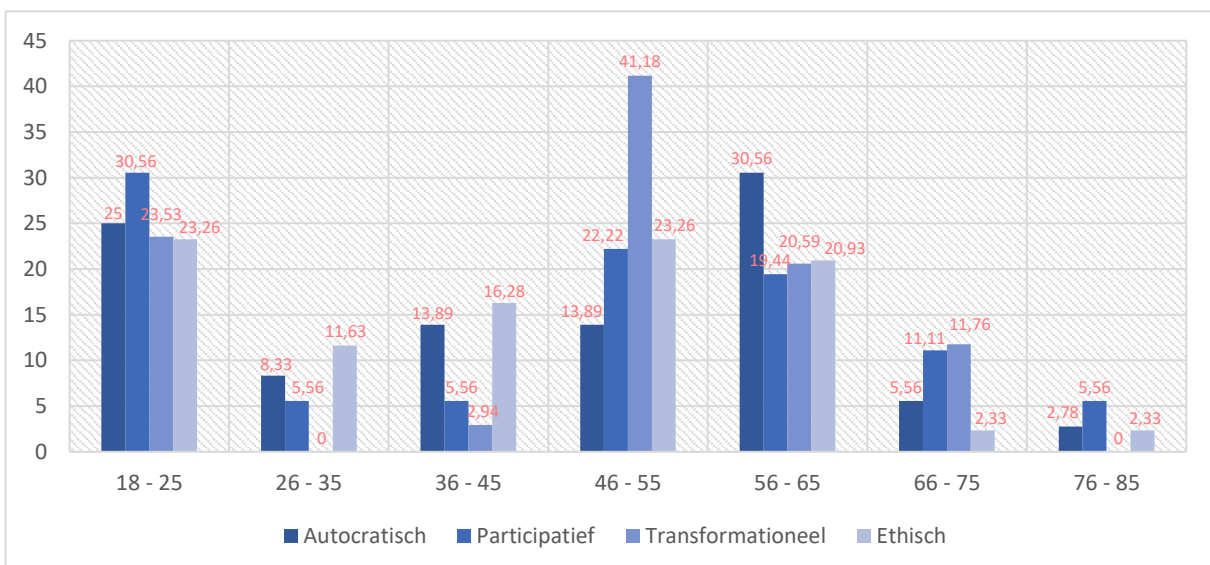
De leeftijdsopbouw van de respondentengroep is onevenredig verdeeld. De meeste respondenten zijn in de leeftijd tussen de 18 en 25 jaar, 46 en 55 jaar en 56 en 65 jaar. De andere leeftijdsgroepen zijn ondervertegenwoordigd in dit onderzoek. De leeftijdsopbouw is zichtbaar in tabel 2. Vergeleken met de leeftijdsopbouw van de Nederlandse samenleving zijn er overeenkomsten in trends, maar is het niet volledig overeenkomend met elkaar. Zo is de grootste groep ten opzichte van andere leeftijdsgroepen in Nederland tussen de 40 en 65 jaar, te weten 33%. 26% van de Nederlanders is tussen de 20 en 40 jaar, 15% tussen de 65 en 80 jaar en maar liefst 5% is ouder dan 80 jaar (CBS, 2022).

Tabel 2

Leeftijdsopbouw

18 - 25 jaar	38	25,5%
26 - 35 jaar	10	6,7%
36 - 45 jaar	15	10,1%
46 - 55 jaar	37	24,8%
56 - 65 jaar	34	22,8%
66 - 75 jaar	11	7,4%
76 - 85 jaar	4	2,7%

Wanneer wordt gekeken naar de respondentengroepen die een van de vier *treatments* hebben gehad, zijn een aantal zaken opvallend wat betreft de leeftijdsopbouw zoals te zien is in figuur 3. Allereerst is opvallend dat twee groepen een oververtegenwoordiging hebben van respondenten uit een bepaalde leeftijdsgroep. Zo is er in de groep ‘autocratisch’ een oververtegenwoordiging van respondenten van tussen de 56 tot en met 65 jaar. In de groep ‘transformationeel’ is er sprake van een oververtegenwoordiging van respondenten uit de leeftijdsgroep van 46 tot en met 55 jaar. Daarnaast ontbreken in de groep ‘transformationeel’ respondenten uit de leeftijd van 26 tot en met 35 jaar en 76 tot en met 85 jaar.

Figuur 3 Leeftijdsopbouw per groep

3.1.3. Opleidingsniveau

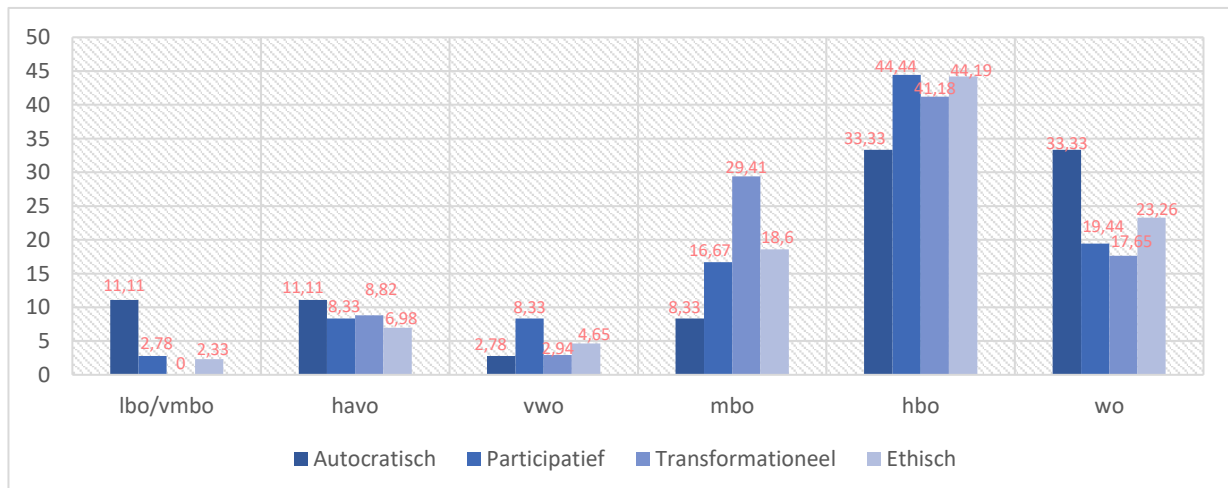
De meeste respondenten kunnen worden aangemerkt als zijnde ‘hoogopgeleid’, wat wil zeggen dat zij tenminste een hbo-opleiding of een wo-opleiding hebben afgerond. Dit geldt voor 96 respondenten wat in percentages neerkomt op 64,4% van de respondenten. In tabel 3 is tevens zichtbaar dat 27 respondenten middelbaar beroepsonderwijs hebben afgerond. In Nederland heeft 14% het lager/voorbereidend beroepsonderwijs als hoogste behaalde diploma. In dit onderzoek ligt dit percentage aanzienlijk lager, waardoor deze groep minder goed is vertegenwoordigd in de resultaten. Daarnaast heeft 39% van de Nederlanders havo, vwo of mbo als hoogst behaalde opleiding. Dit percentage ligt in dit onderzoek wederom aanzienlijk lager, namelijk 31,1% van de respondenten welke hebben deelgenomen aan dit onderzoek. Voor hbo gaat het om 25% van de Nederlanders tegenover 40,9% van de respondenten in dit onderzoek. Hiermee is de groep die hbo heeft afgerond als hoogst behaalde diploma oververtegenwoordigd. Datzelfde geldt voor respondenten met een afgeronde wo-opleiding. In dit onderzoek bedraagt dat 23,5% daar waar in Nederland 16% een universitaire opleiding heeft afgerond. Gesteld kan worden dat op basis van dit achtergrondkenmerk dit onderzoek niet representatief is vanwege de oververtegenwoordiging van hoogopgeleiden (hbo/wo).

Tabel 3

Hoogst behaalde diploma

Lager/voorbereidend beroepsonderwijs (lbo/vmbo)	6	4,0%
Hoger algemeen voortgezet onderwijs (havo)	13	8,7%
Vorbereidend wetenschappelijk onderwijs (vwo)	7	4,7%
Middelbaar beroepsonderwijs (mbo)	27	18,1%
Hoger beroepsonderwijs (hbo)	61	40,9%
Wetenschappelijk onderwijs (wo)	35	23,5%

In de respondentengroep ‘autocratisch’ is er sprake van een oververtegenwoordiging van respondenten met een afgeronde wo-opleiding evenals respondenten met een lbo/vmbo-opleiding. In de respondentengroep ‘transformationeel’ zijn mbo’ers oververtegenwoordigd. Zie figuur 4.

Figuur 4 Hoogst behaalde diploma per groep

3.1.4. Grote gemeente

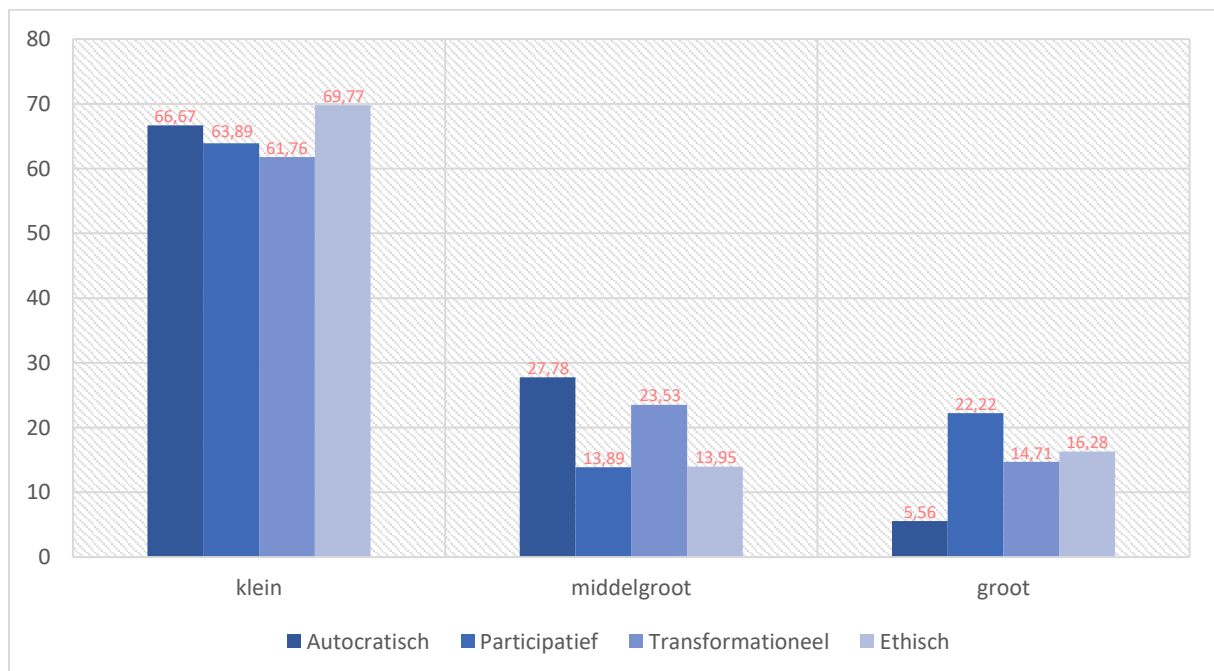
Tevens is gevraagd, zie tabel 4, naar de grootte van de gemeente waar de respondenten op moment van invullen van de vragenlijst woonachtig zijn. Het grootste gedeelte van de respondenten is woonachtig in een kleine gemeente met minder dan 50.000 inwoners, dit geldt voor 98 respondenten. Voor 29 gemeenten is sprake van een middelgrote gemeente waar zijn woonachtig zijn, waarbij dan wordt gesproken van een gemeente met een inwoneraantal wat ligt tussen de 50.000 en 100.000. Slechts 22 respondenten zijn woonachtig in een grote gemeente met meer dan 100.000 inwoners. In Nederland is de verdeling van de grootte van de gemeenten waar de mensen wonen als volgt: 41,69% van de Nederlanders woont in een kleine gemeente, 21,33% in een middelgrote en 36,98% in een grote gemeente (Rijksoverheid, 2017). Daarmee loopt het aantal respondenten die hebben deelgenomen en woonachtig zijn in een grote gemeente achter met wat de praktijk laat zien. Dit onderzoek is daarmee lastig op basis van deze achtergrondkenmerk te generaliseren.

Tabel 4

Groote gemeente

Minder dan 50.000 inwoners (klein)	98	65,8%
Tussen de 50.000 en 100.000 inwoners (middelgroot)	29	19,5%
Meer dan 100.000 inwoners (groot)	22	14,8%

De verdeling wat betreft respondenten uit kleine gemeenten is nagenoeg gelijk bij de vier verschillende respondentengroepen. De verschillen wat betreft middelgroot en groot zijn minimaal.

Figuur 5 Groote gemeente per groep

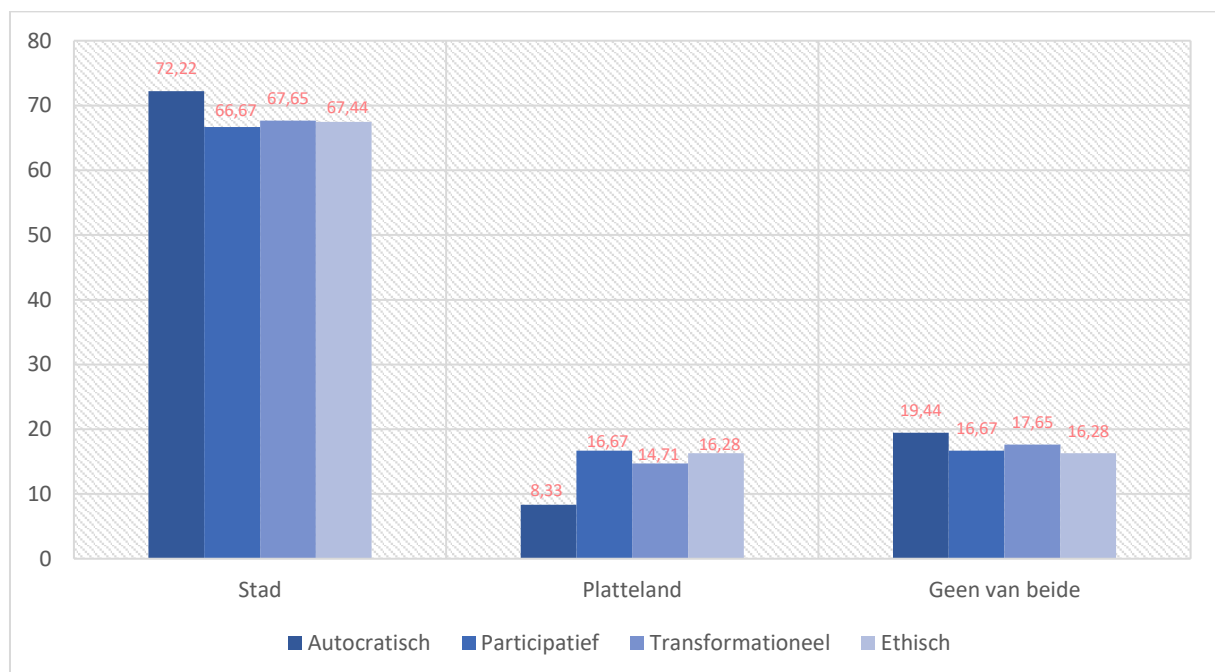
3.1.5. Stad of platteland

Naast de grootte van de gemeente hebben respondenten ook de vraag beantwoord welke beschrijving van hun locatie het best passend is, een overzichtelijke weergave hiervan is zichtbaar in tabel 5. 102 respondenten gaven aan dat hun woonlocatie het beste aan te merken is als stad. Voor 21 respondenten geldt dat platteland de beste beschrijving betreft voor hun woonlocatie. 26 respondenten gaven aan dat zowel stad als platteland niet treffend als beschrijving voor hun woonlocatie. Uit een rapport van het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) woont ongeveer 30% van de Nederlandse bevolking op het platteland (SCP, 2017, p.8). Een overgrote meerderheid van de Nederlanders woon in een omgeving wat kan worden aangeduid als 'stad', namelijk de andere 70%. Daarmee oogt dit onderzoek representatief, ware het niet dat een fors gedeelte van de totale respondentengroep hun woonomgeving niet heeft kunnen duiden met ofwel 'stad' ofwel 'platteland'.

Tabel 5
Woonlocatie

Stad	102	68,5%
Platteland	21	14,1%
Geen van beide	26	17,4%

De verdeling van de respondentengroepen over de drie categorieën zijn, zoals te zien is in figuur 6, evenredig verdeeld.

Figuur 6 Woonlocatie per groep

3.1.6. Verschillen de respondentengroepen wat betreft achtergrondkenmerken?

Om te kunnen onderzoeken of er verschillen zijn wat betreft de achtergrondkenmerken van de vier verschillende respondentengroepen welke ieder een andere *treatment* hebben ondergaan is een Chi-kwadraat toets gehanteerd. Per achtergrondkenmerk is gekeken of er sprake is van een significant verschil, in tabel 6 zijn de uitkomsten wat de betreft de Chi-kwadraat toetsen per achtergrondkenmerk zichtbaar. Hieruit kan worden opgemaakt dat er geen significant verschil is tussen de verschillende groepen op alle vijf de verschillende achtergrondkenmerken.

Tabel 6
Chi-kwadraat toets

	Geslacht	Leeftijd	Opleidingsniveau	Grootte gemeente	Stad of platteland
Pearson Chi-Square (Sig.)	,596	,269	,415	,368	,966

3.2 Operationalisatie

Om de concepten uit het theoretisch kader meetbaar te kunnen maken, is het noodzakelijk om deze te operationaliseren. In tabel 2 is zichtbaar op welke wijze dat is gedaan. De indicatoren zijn een praktisch vertaling van de theoretische concepten en zijn verwerkt in de vier verschillende krantenberichten (zie bijlage 1).

Tabel 2
Operationalisatie

Theoretisch concept	Aspecten definitie	Variabele + Hypothese	Indicatoren
Draagvlak	Mate van acceptatie van overheidsbeleid.	Afhankelijke Alle hypothesen	Acceptatie probleem Acceptatie overheidsingrijpen Acceptatie hoofdlijnen beleid Acceptatie maatregelen Effectief Realistisch Rechtvaardig Acceptatie opvang in gemeente Acceptatie opvang in eigen buurt
Autocratisch leiderschap	Leider neemt autonoom en zonder inspraak een besluit.	Onafhankelijke Hypothese 1	Burgemeester neemt besluit zelf Geen ruimte voor inspraak Besluit is voldongen feit Besluit wordt bekendgemaakt zodra het genomen is Bevoegdheden benoemen
Participatief leiderschap	Gezamenlijk tot een besluit komen.	Onafhankelijke Hypothese 2	Advies van ambtenaren meegewogen Inspraak van inwoners faciliteren Inspraak van inwoners meewegen in besluit
Transformationeel leiderschap	Leider neemt zelf besluit, maar neemt anderen binnen de samenleving mee en heeft oog voor de verschillen en belangen.	Onafhankelijke Hypothese 3	Benoemen verschillende belangen Benoemen verschillende opvattingen Benoemen in gesprek te zijn geweest met inwoners Duidelijk besluit nemen Individueel meenemen in besluit door verwachtingen managen
Ethisch leiderschap	Besluiten zijn eerlijk, geloofwaardig, rechtvaardig en zorgzaam en stellen een ethische ondergrens voor de samenleving.	Onafhankelijke Hypothese 4	Eerlijk over afweging die gemaakt is Geloofwaardig dat de burgemeester dit een goed besluit vindt Rechtvaardig dat de gemeente niet onevenredig veel opvangt Leidinggevende heeft een zorgzame houding richting vluchtelingen en inwoners

3.3 Data verzameling

De data in deze thesis is vergaard middels het uitzetten van een online vragenlijst middels het programma Qualtrics. De vragenlijst is, zoals te zien is in bijlage 1, in de vorm van een experiment. De verschillende respondenten hebben ieder een krantenbericht gelezen welke een bepaalde vorm van leiderschap van een burgemeester bevat alvorens zij de vragenlijst hebben ingevuld. Het programma Qualtrics heeft de respondenten willekeurig toegewezen aan een van de vier krantenberichten. De vragenlijst is voor iedere respondent hetzelfde geweest. Om tot een goede vragenlijst te komen is een zogenaamde pre-test uitgevoerd, waarbij acht respondenten met verschillende achtergrondkenmerken de vragenlijst hebben ingevuld en feedback hebben gegeven op de begrijpelijkheid. Dat heeft geleid tot verschillende aanpassingen van de vragenlijst. In de opmerkingen van de daadwerkelijke vragenlijst zijn geen opmerkingen geplaatst over dat de vragenlijst niet of moeilijk te begrijpen is, hetgeen mogelijk bevestigd dat de feedback uit pre-test de vragenlijst heeft verbeterd.

De vragenlijst is opgebouwd in verschillende componenten. Allereerst hebben de respondenten een introductie gelezen waarin duidelijk is gemaakt dat bij het invullen van de vragen met betrekking tot draagvlak zij inwoner zijn van een fictieve gemeente. Vervolgens hebben zij expliciet akkoord gegeven op deelname van het onderzoek en het willekeurig toegewezen krantenbericht gelezen en bevestigd dat zij dit hebben gelezen. Na het krantenbericht volgden in totaal negen vragen met betrekking tot draagvlak. Deze vragen gingen over de acceptatie van het probleem, overheidsingrijpen door de gemeente, hoofdlijnen van de maatregel en de maatregel uit het krantenbericht. Daarnaast gingen enkele vragen over de inschatting van de respondenten in welke zin zij denken dat de maatregel effectief, realistisch en/of rechtvaardig zou zijn. Tot slot, volgden vragen met betrekking tot de opvang van vluchtelingen in de eigen gemeente en de eigen buurt en de houding van de respondenten daar tegenover. In een intermezzo werd duidelijk gemaakt dat het fictieve gedeelte eindigde en dat vragen volgde die gaan over de achtergrondkenmerken van de respondenten. Tevens hebben respondenten de mogelijkheid gekregen om opmerkingen achter te laten en/of contact op te nemen met de auteur.

De online vragenlijst is onder mensen in de omgeving van de auteur uitgezet middels het delen van de link van de vragenlijst in Qualtrics. Deze link is vervolgens, volgens het sneeuwbal principe, doorgezet door respondenten in hun eigen omgeving. De vragenlijst kon worden ingevuld op ieder *device*. Uiteindelijk hebben 149 unieke respondenten de vragenlijst in zijn totaliteit ingevuld. De data afkomstig van de antwoorden van deze 149 respondenten vormen het fundament van dit onderzoek.

3.4 Data analyse

De data is geanalyseerd in het programma SPSS, waarin verschillende statistische toetsen hebben plaatsgevonden. Het databestand van Qualtrics is rechtstreeks geplaatst in SPSS.

Om te kunnen toetsen in hoeverre er sprake is van draagvlak voor de opvang van vluchtelingen binnen een bepaalde respondentengroep en het effect van het krantenbericht daarop, zijn in totaal vier verschillende samengestelde schalen gemaakt welke allemaal draagvlak als centraal onderwerp hebben. Om de interne betrouwbaarheid te toetsen is per samengestelde schaal de Cronbach's Alpha getoetst. De alfa-coëfficiënt varieert tussen de 1 waarbij sprake is van een perfecte interne betrouwbaarheid en de 0 waarbij er sprake is van geen interne betrouwbaarheid. In de sociale wetenschap wordt de grens gehanteerd van een Cronbach's Alpha van minimaal 0,8 om zodoende de samengestelde schaal betrouwbaar te kunnen hanteren voor statistische toetsen (Bryman, 2016, p.158). Alle samengestelde schalen die gehanteerd zijn bij de statistische toetsen in dit onderzoek kennen een alfa-coëfficiënt dat hoger ligt dan 0,8. De samengestelde schaal *Draagvlak totaal* betreft de samenstelling van de schalen uit de negen vragen met betrekking tot draagvlak zoals te zien is in bijlage 1. De schaal *Draagvlak totaal* heeft een Cronbach's Alpha van 0,932. De samengestelde schaal aangeduid met de naam *Draagvlak opvang* betreft een samenstelling van de Likert-schalen van de vragen acht en negen, welke ingaan op de houding van respondenten tegenover opvang van vluchtelingen in de eigen gemeente respectievelijk de eigen buurt. De schaal *Draagvlak opvang* kent een Cronbach's Alpha van 0,927. De samengestelde schaal *Acceptatie maatregelen* bestaat uit de vragen één tot en met vier. Deze vragen zijn gericht op de acceptatie van het probleem, overheidsingrijpen, hoofdlijnen van het beleid en de maatregel an sich. De schaal *Acceptatie maatregelen* heeft een Cronbach's alpha van 0,878. De laatste en vierde schaal, *Effectief, realistisch & rechtvaardig*, is een samenstelling van de vragen vijf tot en met zeven. Deze vragen hebben betrekking op de houding van de respondenten ten opzichte van of zij denken dat het voorgenomen beleid effectief, realistisch en rechtvaardig is. De schaal *effectief, realistisch & rechtvaardig* heeft een Cronbach's alpha van 0,829.

Tabel 1
Cronbach's alpha

	Cronbach's alpha	N of items	Vragen nr.
Draagvlak totaal	0,932	9	1,2,3,4,5,6,7,8,9
Draagvlak opvang	0,927	2	8,9
Acceptatie maatregelen	0,878	4	1,2,3,4
Effectief, realistisch & rechtvaardig	0,829	3	5,6,7

3.5 Wetenschappelijk ethiek & integriteit

De auteur van deze thesis heeft gedurende het onderzoek en in deze thesis zich te alle tijden gehouden aan de Nederlandse Gedragscode voor Wetenschappelijke Integriteit (2018). Concreet geeft de gedragscode bepaalde richtlijnen in de vorm van principes die moeten worden gehandhaafd gedurende het onderzoek en bij het doen van wetenschappelijke claims. Het gaat hierbij om de principes eerlijkheid, zorgvuldigheid, transparantie, onafhankelijkheid en verantwoordelijkheid. In deze thesis is eerlijk gehandeld in de zin dat er geen ongefundeerde claims worden gedaan en gebruik is gemaakt van echte data verkregen van echte mensen die hebben deelgenomen aan dit onderzoek. Resultaten zoals gepresenteerd in dit onderzoek zijn niet gunstiger of ongunstiger gepresenteerd dan dat ze daadwerkelijk zijn. De zorgvuldigheid is in acht genomen door te komen met een gedegen onderzoeksopzet gebaseerd op eerder vergaarde wetenschappelijke theorieën en inzichten. Belangrijke stappen in het onderzoek hebben weloverwogen plaatsgevonden en in overleg met een universitair docent aan de Universiteit Leiden. De transparantie is gewaarborgd doordat de dataset vrij toegankelijk is voor eenieder die daartoe verzoekt. In deze thesis wordt helder uiteengezet waaruit de data is verkregen en op welke data exact het onderzoek is gestoeld. De lezer mag er tevens vanuit gaan dat deze thesis op onafhankelijke wijze tot stand is gekomen en dat er dus geen sprake is van uitingen in deze thesis die politieke of commerciële doeleinden hebben. Onafhankelijkheid is ook in acht genomen bij het toepassen en beoordelen van andere wetenschappelijke artikelen die relevant zijn voor het onderwerp wat wordt behandeld in dit onderzoek. Tot slot, is op een verantwoordelijke wijze omgegaan met de data die is verkregen en de informatie van de respondenten die hebben deelgenomen aan het onderzoek. Onder verantwoordelijkheid wordt ook verstaan in de gedragscode dat onderzoek is gedaan naar een onderwerp wat op wetenschappelijk vlak evenals op maatschappelijk vlak van waarde is (Nederlandse gedragscode wetenschappelijke integriteit, 2018, p.13). De argumentatie met betrekking tot de wetenschappelijke en de maatschappelijke relevantie heeft u kunnen lezen in hoofdstuk 1.

3.6 Betrouwbaarheid & validiteit

Om aan de wetenschappelijke standaarden te kunnen voldoen is het noodzakelijk om te voldoen aan een set kwaliteitscriteria. In dit onderzoek heb ik oog voor de interne en externe betrouwbaarheid, de indrukvaliditeit, meetvaliditeit en de externe validiteit.

Bij de externe betrouwbaarheid gaat het over de mate waarin andere onderzoekers hetzelfde onderzoek kunnen herhalen om zodoende te kijken of er sprake is van dezelfde uitkomsten. De externe betrouwbaarheid in dit onderzoek wordt gewaarborgd door in de thesis en de bijlagen zo

transparant mogelijk te laten zien welke stappen zijn genomen en welke keuzes zijn gemaakt gedurende het onderzoek. Daarnaast kan de dataset beschikbaar worden gesteld voor eenieder die statistische toetsen zou willen controleren of eigen onderzoek wil verrichten. De interne betrouwbaarheid, waarbij het gaat om het voorkomen van een vertekening van de resultaten van het onderzoek, wordt in dit onderzoek gewaarborgd door de theoretische concepten op verschillende manieren te toetsen met verschillende indicatoren (Bryman, 2016).

Bij de indrukvaliditeit gaat het erom dat het instrument wat wordt gebruikt voor het onderzoek de data oplevert waar het onderzoek zich op richt. Een belangrijk aspect in dit onderzoek is dan ook dat de enquête goed kan worden begrepen door de respondenten. Dit maakt dat de enquête een testfase heeft doorlopen, de zogenaamde pre-test, waarin de enquête is voorgelegd aan respondenten die behoren tot de onderzoekspopulatie waarbij zij hebben kunnen aangeven of er vragen zijn die niet worden begrepen. De meetvaliditeit gaat over het feit dat in dit geval het experiment wel meet wat het beoogd te moeten meten. Dit is gewaarborgd in dit onderzoek door een zorgvuldige voorbereiding en onderbouwing van de vragenlijsten die zijn voorgelegd aan de respondenten. Tot slot, de externe validiteit is van belang in het kader van de generaliseerbaarheid van het onderzoek. De conclusies van het onderzoek zijn dan representatief voor de volledige onderzoekspopulatie (Bryman, 2016). Dit is getracht te waarborgen door zoveel mogelijk respondenten te laten deelnemen aan het onderzoek met verschillende achtergrondkenmerken. Echter, moet worden gesteld dat niet op iedere achtergrondkenmerk generaliseerbaarheid van de resultaten op de totale Nederlandse bevolking mogelijk is.

4. Analyse - resultaten

In dit hoofdstuk worden de resultaten besproken welke zijn gedistilleerd uit de vergaarde data. De data is zoals eerder vermeld afkomstig van antwoorden op de vragenlijst (zie bijlage 1) die is voorgelegd aan in totaal 149 respondenten.

4.1 Draagvlak

In deze paragraaf worden de resultaten besproken met betrekking tot het draagvlak onder de verschillende respondenten groepen voor de opvang van vluchtelingen. Allereerst wordt het gemiddelde draagvlak uiteengezet per respondentengroep. Vervolgens wordt op basis van de resultaten gekeken welke statistische toets zuiver is om toe te passen om zodoende te kijken of er sprake is van een significant verschil tussen de verschillende respondentengroepen. Deze statistische toets wordt daaropvolgend uitgevoerd. De paragraaf wordt afgesloten met explorerende statistische toetsen om te kijken of de data aanvullende resultaten oplevert die interessant kunnen zijn voor vervolgonderzoek, de zogenaamde bijvangst.

4.1.1. Gemiddelde draagvlak

In het methodologisch kader is uiteengezet welke vragen zijn samengevoegd tot de zogenaamde samengestelde schaal *Draagvlak totaal*. Deze schaal is een samenstelling van antwoorden op negen vragen, waarbij draagvlak gemeten is op een schaal van één tot en met zeven. Gezien het feit dat deze schaal de hoogste Cronbach's alpha heeft van de vier schalen, wordt deze schaal gebruikt bij het kijken naar het gemiddelde draagvlak. Uit tabel 13 kan worden gesteld dat er onder respondenten die het krantenbericht hebben gelezen waarbij de burgemeester participatief leiderschap heeft vertoond meer draagvlak is voor de opvang van vluchtelingen dan bij de respondenten die een krantenbericht hebben gelezen waar een andere vorm van leiderschap centraal stond. Voor participatief leiderschap is dit het gemiddelde van 4,92 op een schaal van 7. Voor respondenten die het krantenbericht hebben gelezen waarbij de burgemeester transformationeel leiderschap heeft vertoond geldt een gemiddelde van 4,75 op een schaal van 7. Deze waarde wordt op korte afstand gevolgd door de respondentengroep die het stuk waarin ethisch leiderschap centraal stond kreeg voorgeschoteld. Deze respondentengroep heeft draagvlak uitgedrukt in de waarde 4,70 op een schaal van 7. De respondentengroep waar sprake is van de minste draagvlak ten opzichte van de andere groepen, betreft de groep die het krantenbericht hebben gelezen met betrekking tot het autocratisch leiderschap. Deze respondentengroep heeft hun draagvlak uitgedrukt met een 4,48 op een schaal van 7.

Tabel 13

Gemiddelde draagvlak per respondentengroep

Leiderschapsvorm	N	Valid N	Mean	SD
Autocratisch	36	36	4,48	1,51
Participatief	36	36	4,92	1,43
Transformationeel	34	34	4,75	1,29
Ethisch	43	43	4,70	1,27

4.1.2. Assumpties

Om te bepalen welke toets moet worden uitgevoerd om een eventueel al dan niet significant verschil tussen de respondentengroepen te kunnen waarnemen, moet allereerst worden vastgesteld of voldaan is aan de voorwaarden van gelijke variantie en gelijke verdeling voor de vier verschillende groepen in dit onderzoek.

Allereerst is een *Test of Homogeneity of Variances* uitgevoerd in SPSS. De significantiewaarde is groter dan 0,50, namelijk 0,718 zoals te zien is in tabel 14, waarbij kan worden gesteld dat de varianties gelijk zijn.

Tabel 14

Test of Homogeneity of Variances

	Levene statistic	df1	df2	Sig.
Based on Mean	,449	3	145	,718

Vervolgens is een *Test of Normality* uitgevoerd in SPSS bij de categorieën die zich richten tot de achtergrondkenmerken van de respondenten. Uit zowel de *Kolmogorov-Smirnov* toets en de *Shapiro-Wilk* toets blijkt dat de respondentengroep niet normaal is verdeeld daar waar beide significantiewaarden onder de 0,05 liggen. Zie hiervoor tabel 15.

Tabel 15

Test of Normality

	Kolmogorov-Smirnov			Shapiro-Wilk		
	Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
Draagvlak totaal	,079	149	,025	,962	149	<,001

4.1.3. Verschil tussen groepen

Vanwege het feit dat de respondentengroep niet normaal is verdeeld, wordt niet voldaan aan de assumpties van een ANOVA-toets om zodoende te kijken naar het verschil tussen groepen. De statistiek biedt hiervoor een andere toets, om zonder te voldoen aan de assumpties van de normaalverdeling te kunnen kijken naar de significantie in de verschillen tussen groepen, te weten de *Kruskal Wallis* toets.

Voor alle samengestelde schalen is een *Kruskal Wallis* toets uitgevoerd, om zodoende te kijken of er sprake is van een significant verschil tussen de verschillende groepen. Voor alle samengestelde schalen geldt dat er geen significant ($p < 0,05$) verschil tussen de groepen is op basis van de *Kruskal Wallis* toets.

Tabel 16

Kruskal Wallis – Draagvlak totaal

Kruskal-Wallis H	1,828
df	3
Asymp. Sig.	,609

Tabel 18

Kruskal Wallis – Acceptatie maatregelen

Kruskal-Wallis H	2,794
df	3
Asymp. Sig.	,424

Tabel 17

Kruskal Wallis – Draagvlak opvang

Kruskal-Wallis H	1,765
df	3
Asymp. Sig.	,623

Tabel 19

Kruskal Wallis – Effectief, realistisch & rechtvaardig

Kruskal-Wallis H	1,312
df	3
Asymp. Sig.	,726

Op basis van deze resultaten kunnen de vier hypothesen zoals opgesteld en weergegeven in het theoretisch kader worden verworpen.

4.2 Explorerende statistische toetsen

In tabel 20 is zichtbaar dat het draagvlak voor de opvang van vluchtelingen onder respondenten uit een kleine gemeente wordt gewaardeerd met de waarde 4,74 op een schaal van 7. Voor respondenten uit een middelgrote gemeente betreft dat 4,24 en heeft hiermee een positieve houding tegenover de opvang van vluchtelingen, maar heeft wel de laagste waarde ten opzichte van respondenten uit een kleine en grote gemeente. Bij uitstek het meeste draagvlak wordt genoten onder respondenten uit een grote gemeente. Het draagvlak wordt onder die groep respondenten gewaardeerd met een waarde van 5,22 op een schaal van 7.

Tabel 20

Gemiddelde draagvlak per groep omvang gemeente

Omvang gemeente	N	Valid N	Mean	SD
Klein	98	98	4,74	1,37
Middelgroot	29	29	4,24	1,38
Groot	22	22	5,22	1,19

Uit de *Kruskal Wallis* toets blijkt dat er sprake is van een significant verschil tussen respondenten uit een kleine, middelgrote en grote gemeente. De significantiewaarde is immers ,045 en is daarmee kleiner dan de grens van 0,05. Wederom is gekozen voor de *Kruskal Wallis* toets, in plaats van de ANOVA-toets, omdat eerder is geconcludeerd dat er op geen enkele achtergrondkenmerk sprake is van een normaalverdeling.

Tabel 21

Kruskal Wallis – Omvang gemeente

Kruskal-Wallis H	6,216
df	2
Asymp. Sig.	,045

Eerder in dit hoofdstuk is vastgesteld dat er geen sprake is van een significant verschil tussen de verschillende respondentengroepen die een ander krantenbericht hebben gelezen alvorens zij de vragenlijst hebben ingevuld. Voor inwoners uit kleine en grote gemeente is middels een *Kruskal Wallis toets* vastgesteld dat het krantenbericht inderdaad geen significant verschil teweeg brengt wat betreft het draagvlak onder inwoners voor de opvang van vluchtelingen. Voor inwoners uit een kleine gemeente is de significantiewaarde ,775 en voor inwoners uit een grote gemeente is de significantiewaarde ,674. Echter, uit de statistiek komt tevens naar voren dat voor inwoners uit middelgrote gemeente wel degelijk sprake is van een significant verschil ten aanzien van het draagvlak voor de opvang van vluchtelingen en het krantenbericht wat de respondenten woonachtig in een middelgrote gemeente hebben gelezen. In tabel 22 is te zien dat er sprake is van een significantieniveau van ,019 wat lager ligt dan de kritieke waarde van 0,05.

Tabel 22

Kruskal Wallis – Draagvlak inwoners middelgrote gemeente

Kruskal-Wallis H	9,997
df	3
Asymp. Sig.	,019

Vervolgens is het interessant om te kijken naar de gemiddelde draagvlak per respondentengroep welke ieder een andere *treatment* hebben ondergaan in de vorm van het lezen van een ander krantenbericht alvorens de vragenlijst in te vullen. Uit tabel 23 kan worden opgemaakt dat voor inwoners uit een middelgrote gemeente het transformationele leiderschap effectiever is voor het vergaren van draagvlak ten opzichte van de andere drie vormen van leiderschap. Autocratisch leiderschap heeft, ten opzichte van de andere vormen van leiderschap, een negatief effect op het draagvlak onder respondenten voor de opvang van vluchtelingen.

Tabel 23

Gemiddelde draagvlak per respondentengroep – middelgrote gemeente

Leiderschapsvorm	N	Valid N	Mean	SD
Autocratisch	10	10	3,12	1,35
Participatief	5	5	4,67	1,21
Transformationeel	8	8	5,14	0,96
Ethisch	8	8	4,24	1,38

Een andere explorerende statistische toets die is uitgevoerd met de bestaande dataset is gelijk aan bovenstaande, echter dan met de verdeling in stad, platteland of geen van beide als meest treffende beschrijving van de woonlocatie van en volgens de respondenten. Hieruit wordt zichtbaar in tabel 24 dat respondenten die woonachtig zijn in de stad over een gemiddeld draagvlak beschikken die aan te duiden is met de waarde 4,8 op een schaal van 7. Voor respondenten van het platteland betreft dit 5 op een schaal van 7. Voor respondenten die zowel stad als platteland geen treffende beschrijving vonden van hun woonlocatie betreft dit 4,09 op een schaal van 7.

Tabel 24
Gemiddelde draagvlak per groep woonlocatie

Omvang gemeente	N	Valid N	Mean	SD
Stad	102	102	4,80	1,35
Platteland	21	21	5,00	1,30
Geen van beide	26	26	4,09	1,37

Uit de *Kruskal-Wallis* toets in tabel 25 blijkt dat er sprake is van een significant verschil tussen de respondentengroepen. De significantiewaarde betreft hier ,041, wat lager ligt dan de grens van ,050.

Tabel 25
Kruskal Wallis – Woonlocatie

Kruskal-Wallis H	6,412
df	2
Asymp. Sig.	,041

Uit de statistische toetsen blijkt dat de krantenberichten geen effect hebben gehad op de respondentengroepen. Desalniettemin is het zuiver om bij bovenstaande statistische toets een overzicht te geven van de verdeling in respondenten over de krantenberichten. Dit is overzichtelijk gemaakt in tabel 26.

Tabel 26
Krantenbericht per respondentengroep woonlocatie

Omvang gemeente	Autocratisch	Participatief	Transformationeel	Ethisch
Stad	26	24	23	29
Platteland	3	6	5	7
Geen van beide	7	6	6	7
Totaal	36	36	34	43

5. Analyse - theorie

In dit hoofdstuk vindt een nadere analyse en reflectie plaats op de gebruikte wetenschappelijke literatuur in het theoretisch kader vanuit het perspectief van de resultaten.

Barker (2001) stelde dat leiderschap als theoretisch concept lastig is om te bezien vanuit een wetenschappelijke benadering. Immers, waar begint leiderschap exact en waar eindigt het? In dit onderzoek is leiderschap gedefinieerd en geoperationaliseerd middels vier verschillende leiderschapsvormen welke volgens eerdere wetenschappelijke literatuur zichtbaar is in de sociale werkelijkheid. Echter, als de resultaten ons iets leren is het dat Barker correct was in de zin dat leiderschap niet wordt afgebakend door grenzen en daarmee lastig te meten is in een dergelijk onderzoek.

Uit de wetenschappelijke literatuur kon worden gedistilleerd dat autocratisch leiderschap zowel voor- als nadelen kent. Dat gaat wat betreft voordelen over snel kunnen handelen en wat betreft nadelen over het gevoel van machteloosheid en gebrek aan controle bij in dit geval inwoners. Op basis daarvan zijn bepaalde verwachtingen opgemaakt over wat het effect van autocratisch leiderschap van een burgemeester zou zijn op het draagvlak onder inwoners voor de opvang van vluchtelingen. De verwachting was dat autocratisch leiderschap een negatief effect heeft op het draagvlak onder inwoners. Hoewel het hoofdgedeelte van de resultaten geen aantoonbaar significante waarde laten zien over het effect van autocratisch leiderschap op het draagvlak onder inwoners, geven de statistische toetsen met betrekking tot inwoners van middelgrote gemeenten een kleine inkijk in wat het effect van autocratisch leiderschap op draagvlak zou kunnen betekenen in de praktijk. Dit onderzoek schiet tekort in de verklaringen voor bepaalde keuzes, maar het is niet ondenkbaar dat dat aansluit bij de stellingnames van De Hoogh en Den Hartogh (2009) met betrekking tot de machteloosheid en Hunt en Fitzgerald (2018) over het restrictieve karakter van deze vorm van leiderschap.

Gezien de tegengestelde kenmerken van autocratisch leiderschap en participatief leiderschap werd een duidelijk verschil tussen beide vormen van leiderschap verwacht wat betreft het effect op het draagvlak onder inwoners. Echter bleef dit effect uit. In de wetenschappelijke literatuur werden verschillen voorwaarden benoemd waaraan het participatieve leiderschap moet voldoen om effectief te kunnen zijn. Een van de belangrijke kwesties betreft het fenomeen tijdsdruk. Onder tijdsdruk is participatief leiderschap minder effectief en kan het zelfs een tegenovergestelde werking hebben. In dit onderzoek was tijdsdruk minder een kwestie dan bijvoorbeeld bij een casus waar er sprake is van een acute ramp zoals een brand of terroristische aanslag. Dat maakt dat mogelijkerwijs

daarom participatief leiderschap in het statistische gedeelte met betrekking tot de inwoners uit middelgrote gemeenten positief uitpakte. Wat dat betreft is dit onderzoek, met alle kanttekeningen die gemaakt zijn en moeten worden, een bevestiging van de wetenschappelijke literatuur.

Wat betreft transformationeel leiderschap toont dit onderzoek aan dat bij inwoners in middelgrote gemeenten het een positief effect heeft op het draagvlak voor de opvang van vluchtelingen ten opzichte van de andere vormen van leiderschap. Zoals eerder wetenschappelijk onderbouwd in het theoretisch kader zit transformationeel leiderschap tussen autocratisch en participatief leiderschap in. Wat dit onderzoek in ieder geval teweeg kan brengen is een gericht vervolgonderzoek naar of juist die combinatie van die twee leiderschapsvormen transformationeel leiderschap aantrekkelijk maakt.

Tot slot, de theoretische reflectie op ethisch leiderschap. De effecten van ethisch leiderschap op het draagvlak onder inwoners voor de opvang van vluchtelingen is niet glashelder vast te stellen op basis van dit onderzoek. Of ethisch leiderschap, zoals Engelbrecht, Wolmarans en Mahembe (2017) stellen, succesvol kan worden ingezet om bepaalde doelen te bereiken is niet vast te stellen naar aanleiding van de resultaten. Ethisch leiderschap scoorde weliswaar positief op een schaal van zeven onder inwoners van een middelgrote gemeente, maar scoorde niet beter dan transformationeel en participatief leiderschap. De vraag is daarmee of de positieve effecten van ethisch leiderschap vanzelfsprekend zijn of tevens gebonden zijn aan bepaalde voorwaarden waar het aan zou moeten voldoen om effectief te kunnen zijn evenals bij participatief leiderschap.

Al met al is het lastig om op basis van de resultaten te stellen dat dit onderzoek, op kleine onderdelen na, een toevoeging of bevestiging kan zijn van de wetenschappelijke literatuur. De wetenschappelijke publicatie van De Vries (2016) welke het fundament vormde van deze scriptie kan daarmee niet worden bevestigd in zijn stellingnames evenals worden ontkracht of aangevuld. Om daar meer zeker van te kunnen zijn is aanvullend onderzoek noodzakelijk.

6. Conclusie & discussie

Dit hoofdstuk is hoofdzakelijk opgebouwd uit twee componenten. Allereerst wordt in de conclusie antwoord gegeven op de hoofdvraag. Vervolgens volgt in het kader van de discussie de tekortkomingen en aanbevelingen voor vervolgonderzoek.

6.1 Conclusie

In deze paragraaf wordt een antwoord geformuleerd op de hoofdvraag zoals deze is opgenomen in het eerste hoofdstuk van deze thesis. Het antwoord wordt gegeven op basis van de vergaarde data die is verzameld door de deelname van 149 respondenten aan de vragenlijst in de vorm van een experiment. Het experiment waarbij respondenten verschillende krantenberichten hebben gelezen waarbij een van de vier leiderschapsvormen bij een burgemeester zichtbaar was alvorens de vragenlijst is ingevuld. Het gaat hierbij om autocratisch leiderschap, participatief leiderschap, transformationeel leiderschap en ethisch leiderschap. De hoofdvraag van deze thesis luidt als volgt:

Welke vorm van leiderschap van een burgemeester leidt tot meer draagvlak voor de opvang van asielzoekers?

In het resultatenhoofdstuk is zichtbaar geworden dat het draagvlak onder inwoners voor de opvang van vluchtelingen positief uitvalt. In alle gevallen werd het draagvlak aangeduid met een waarde die hoger ligt dan vier op een schaal van zeven. Desalniettemin laten de statistische toetsen tevens zien dat er geen sprake is van een significant verschil tussen de groepen. Dat wil zeggen dat op basis van dit onderzoek niet kan worden gesteld dat het krantenbericht met daarin de leiderschapsvorm van een burgemeester een significant effect heeft gehad op de wijze waarop de respondenten positiever dan wel negatiever hebben gereageerd op de vragen met betrekking tot het draagvlak. Enerzijds kan dit te maken hebben met het feit dat in algemene zin leiderschap geen tot nauwelijks effect heeft op het draagvlak onder inwoners en anderzijds kan worden afgevraagd of een dergelijk experiment zoals gebruikt in dit onderzoek voldoende in staat is om leiderschap en het effect daarvan te meten.

Een uitzondering op bovenstaande stelling lijkt aanwezig te zijn wanneer er gekeken wordt naar respondenten uit een middelgrote gemeenten. Daarbij is zichtbaar dat ogenschijnlijk transformationeel leiderschap een positiever effect heeft op het draagvlak van inwoners van een middelgrote gemeente dan participatief-, ethisch- en autocratisch leiderschap. Voor autocratisch leiderschap geldt zelfs op basis van de resultaten dat het draagvlak onder inwoners van een middelgrote gemeente voor de opvang van vluchtelingen aanzienlijk minder is dan de andere vormen van leiderschap. Desalniettemin is het goed om gezien het geringe aantal van 29

respondenten welke woonachtig zijn in een middelgrote gemeente voorzichtig te zijn met het trekken van harde conclusies en het generaliseren van deze resultaten.

6.2 Tekortkomingen van het onderzoek

In dit onderzoek is onderzocht of er een causaal verband waarneembaar is tussen verschillende vormen van leiderschap en het effect daarvan op het draagvlak onder inwoners voor de opvang van vluchtelingen. Onvoldoende kan worden uitgesloten of de resultaten beïnvloed zijn door andere factoren dan de factoren centraal in dit onderzoek. Daarbij kan ook de kanttekening worden gegeven dat het ingewikkeld is om leiderschap te meten middels een vragenlijst. Dat kan een vertekend beeld geven wat geen recht doet aan de werkelijkheid. De lezer dient deze zogenaamde tekortkoming in acht te nemen tijdens het lezen van het onderzoek.

Tevens had de hoeveelheid respondenten voor een wenselijkere situatie hoger moeten uitvallen. Het fundament van dit onderzoek betreft de data die is verkregen uit de vragenlijsten die door 149 respondenten zijn ingevuld. Berekeningen naar de hoeveelheid respondenten die nodig zijn om én een normaalverdeling te krijgen in de respondentengroep én om in enige mate te kunnen generaliseren over de volledige onderzoekspopulatie heeft plaatsgevonden op basis van de volgende formule: $n \geq \frac{N \cdot z^2 \cdot p(1-p)}{z^2 \cdot p(1-p) + (N-1) \cdot F^2}$. Met een betrouwbaarheid van 95%, een populatie van 17.530.000 en een foutmarge van 5% kwam de berekening uit op 384 respondenten. Gezien het tijdsbestek waarbinnen dit onderzoek heeft moeten plaatsvinden is dit niet haalbaar gebleken. Dat maakt dat de vuistregel van minimaal dertig respondenten per casus (krantenbericht) is aangehouden, hetgeen is gelukt.

Daarnaast is inherent aan het kwantitatieve karakter van het onderzoek het feit dat geen achterliggende verklaringen voor bepaalde antwoorden kunnen worden bekeken. Immers, de data bestaat uit antwoorden op bestaande vragen waarbij niet door kan worden gevraagd zoals bij een kwalitatief onderzoek. Dat maakt dat een kwalitatieve aanvulling van dit onderzoek buitengewoon waardevol had kunnen zijn vanwege het gegeven dat het een beter beeld had kunnen schetsen van de werkelijkheid.

6.3 Aanbevelingen voor vervolgonderzoek

De vorige vormt een goede basis voor de aanbevelingen voor vervolgonderzoek. Vervolgonderzoek dient in de ogen van de auteur drieledig te zijn. Allereerst is de uitvoering van dit onderzoek onder meer respondenten wenselijk om mogelijk te kunnen komen tot significante waarden die wat kunnen zeggen over het effect van een bepaalde leiderschapsvorm bij een

burgemeester op het draagvlak onder inwoners voor de opvang van vluchtelingen. Het zou daarbij het onderzoek ten goede komen als de mogelijkheid bestaat om op een andere wijze respondenten te werven dan in de eigen omgeving. Dat zou de leeftijdsopbouw van de respondenten, het opleidingsniveau en de woonlocatie mogelijk naar een niveau kunnen trekken van een gelijke verdeling.

Vervolgens dient dit onderzoek kwalitatief te worden uitgevoerd, om zodoende een beter beeld te krijgen van het effect van dit krantenbericht op de keuzes die ze maken bij de vragen. Doordat in een kwalitatief onderzoek kan worden doorggevraagd, kan dieper bij respondenten in de gedachten worden gekeken. Verklaringen voor gemaakte keuzes kunnen op maatschappelijk gebied burgemeesters helpen om meer draagvlak te creëren door hun handelen in de eigen gemeente.

Tot slot is een onderzoek naar het perspectief van de burgemeester zelf in het vluchtelingendossier ook een interessante kijk. Hierbij wordt dan de interpretativistische benadering in acht genomen om zodoende écht te kijken naar de vluchtelingen crisis en de aanpak daarvan door de ogen van de burgemeester. Wat wordt door een burgemeester als prettig ervaren in zijn of haar handelen en waar liggen de beperkingen van het handelen? Dat zijn interessante vragen om toe te voegen aan het geheel.

Literatuurlijst

- Aarts, M. N. C., & Van Woerkum, C. M. J. (1994). De integratie van communicatie in het overheidsbeleid. *Beleid en Maatschappij*, 21(6), 310-321.
- Al Ali, W. (2023). *Burgemeesters: gemeenten houden zich aan afspraken, Rijk niet*. NRC. Geraadpleegd via <https://www.nrc.nl/nieuws/2023/02/21/burgemeesters-gemeenten-houden-zich-aan-afspraken-rijk-niet-a4157720>
- Barker, R. A. (2001). The nature of leadership. *Human relations*, 54(4), 469-494.
- Engelbrecht, A. S., Mahembe, B., & Wolmarans, J. (2017). Effect of ethical leadership and climate on effectiveness. *SA Journal of Human Resource Management*, 15(1), 1-8.
- Bekkers, H. (2022). *Minste draagvlak voor opvang asielzoekers in zuiden*. Binnenlands Bestuur. Geraadpleegd via <https://www.binnenlandsbestuur.nl/sociaal/meerderheid-vindt-opvang-asielzoeker-buurt-oke>
- Boedeltje, M. & De Graaf, L. (2004). *Draagvlak nader bekeken. Een verkenning van het begrip draagvlak binnen interactief beleid op lokaal niveau vanuit een normatief en instrumenteel perspectief*. Paper voor het politicologenetmaal, 26 en 27 mei 2004, Antwerpen.
- Bryman, A. (2016). *Social research methods*. Oxford university press.
- Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). 2022. *Leeftijdsverdeling*. Geraadpleegd via <https://www.cbs.nl/nl-nl/visualisaties/dashboard-bevolking/leeftijd/bevolking>
- Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). 2022. *Mannen en vrouwen*. Geraadpleegd via <https://www.cbs.nl/nl-nl/visualisaties/dashboard-bevolking/mannen-en-vrouwen#:~:text=Op%201%20januari%202022%20telde,meerderheid%2C%20op%20hogere%20leeftijden%20vrouwen.>
- De Hoogh, A. H. B., Den Hartog, D. N. (2008). Ethical and despotic leadership, relationships with leader's social responsibility, top management team effectiveness and subordinates' optimism: A multi-method study. *Leadership Quarterly*, 19(3), 297-311
- Den Hartog, D. N., & De Hoogh, A. H. B. (2009). Empowering behaviour and leader fairness and integrity: Studying perceptions of ethical leader behaviour from a levels-of-analysis perspective. *European journal of work and organizational psychology*, 18(2), 199-230.
- De Vries, B. D. (2016). *Burgemeesters in crisistijd: de invloed van context en persoonlijkheid op het leiderschap van de opperbevelhebber* (Doctorale dissertatie, Leiden University).
- De Vries, B., De Hoogh, A., & De Dreu, C. (2016). Vriendelijke burgemeesters in crisistijd: tijdsdruk en situationele ambiguïteit. *Gedrag & Organisatie*, 29(4).

- Groenendaal, J., Wolde, A. d., & Helsloot, I. (2015). Ethisch leiderschap: beperkt het averechtse werkgedrag? *Tijdschrift voor Management en Organisatie*, 69, 19-30
- Hooghe, L., & Marks, G. (2003). Unraveling the central state, but how? Types of multi-level governance. *American Political Science Review*, 97(2), 233-243.
- Hunt, J., & Fitzgerald, M. (2018). Styles of leadership. In N. Muenjohn, A. McMurray, & M. Fernando (Eds.), *Leadership: Global and regional perspectives* (pp. 62–98). Cambridge University Press.
- Khan, M. S., Khan, I., Qureshi, Q. A., Ismail, H. M., Rauf, H., Latif, A., & Tahir, M. (2015). The styles of leadership: A critical review. *Public Policy and Administration Research*, 5(3), 87-92.
- Kloosterman, R. (2018). Opvattingen over vluchtelingen in Nederland. *Centraal Bureau Statistiek*. Geraadpleegd via https://www.cbs.nl/-/media/_pdf/2018/13/meningen-over-vluchtelingen.pdf
- NOS. (2022). *Noodkreet na noodkreet, maar in Ter Apel verandert er (bijna) niets*. NOS Nieuws. Geraadpleegd via <https://nos.nl/collectie/13898/artikel/2428523-noodkreet-na-noodkreet-maar-in-ter-apel-verandert-er-bijna-niets>
- Penninx, R & Scholten, P. (2016). The Multilevel Governance of Migration and Integration. In B. Garcés-Masareñas & R. Penninx (eds.), *Integration Processes and Policies in Europe* (pp. 91-108). Berlijn: Springer.
- Piattoni, S. (2009). Multi-level governance: a historical and conceptual analysis. *European integration*, 31(2), 163-180. <https://doi.org/10.1080/07036330802642755>
- Rijksoverheid (2017). *Gemeente inwoneraantal Groot, middelgroot en klein*. Geraadpleegd via <https://www.uitvoeringvanbeleidszw.nl/binaries/uitvoeringvanbeleidszw/documenten/publicaties/subsidies/veranderopgave-inburgering-pilots/tabel-aantal-inwoners-gemeenten-per-1-januari-2019/tabel-aantal-inwoners-gemeenten-per-1-januari-2019/Aantal+inwoners+gemeenten+per+1+januari+2019+gesorteerd+op+aantal+inwoners.pdf>
- Turnhout, E., & Elands, B. H. M. (2009). Draagvlak en betrokkenheid bij burgers. *Burgers, beleid en natuur: tussen draagvlak en betrokkenheid (9)*. Wettelijke Onderzoekstaken Natuur & Milieu.
- Van Breukelen, W., & van der Vlist, R. (2005). Participatief leiderschap: mogelijkheden en beperkingen. *Gedrag & Organisatie*, 18(3).
- Van Engen, M., & Vinkenburg, C. (2005). Transformationeel leiderschap en carrière maken: sekseverschillen in consequenties van effectief leiderschap. *Gedrag & Organisatie*, 18(2).
- Zapata-Barrero, R., Caponio, T., & Scholten, P. (2017). Theorizing the ‘local turn’ in a multi-level governance framework of analysis: A case study in immigrant policies. *International Review of Administrative Sciences*, 83(2), 241-246.

Bijlage 1: Vragenlijst (experiment)

INTRODUCTIE

Veel dank voor deelname aan deze vragenlijst. Mijn naam is Bas van Rooijen en dit onderzoek wordt uitgevoerd in het kader van mijn afstudeeronderzoek voor de Master ‘Management van de Publieke Sector’ aan de Universiteit Leiden. Hieronder wordt beknopt de onderzoeksprocedure toegelicht.

Het doel van het onderzoek is om inzicht te krijgen in het draagvlak van inwoners van een gemeente voor de opvang van vluchtelingen. Gedurende deze vragenlijst bent u inwoner van een fictieve gemeente. De burgemeester van de gemeente waar u fictief woont is burgemeester Hikkert. U krijgt allereerst een krantenartikel te lezen met betrekking tot de koers van het stadsbestuur inzake de opvang van vluchtelingen, inclusief reactie van burgemeester Hikkert. Vervolgens krijgt u enkele vragen met betrekking tot uw opvatting over de opvang van vluchtelingen in de gemeente waar u fictief woont. Tot slot volgen enkele vragen met betrekking tot demografische gegevens. Voor eventuele vragen, opmerkingen of het melden van onvolkomenheden kunt u contact opnemen via het volgende mailadres: s3743497@vuw.leidenuniv.nl.

Bij voorbaat wil ik u nogmaals hartelijk danken voor deelname aan de enquête. Het invullen van de enquête zal niet meer dan 8 minuten van uw tijd in beslag nemen. Al uw antwoorden in deze enquête zijn persoonlijk en vertrouwelijk. Niemand kan uw antwoorden op de vragen herleiden naar u. De antwoorden van alle deelnemers zullen worden gebruikt voor het onderzoek welke na beoordeling van de Universiteit Leiden openlijk zal worden gepubliceerd.

VOORWAARDEN

Door op “ik ga akkoord” te klikken, stemt u in met deelname aan dit onderzoek onder de hieronder genoemde voorwaarden:

- Uw gegevens worden vertrouwelijk behandeld, gedurende het onderzoek veilig bewaard en uiterlijk 4 weken na indiening van het onderzoek vernietigd;
- Uw deelname aan het onderzoek is geheel vrijwillig en anoniem;
- U kunt op ieder gewenst moment zonder opgaaf van redenen uw deelname aan dit onderzoek intrekken.

- Ik ga akkoord
- Ik ga niet akkoord

AUTOCRATISCH LEIDERSCHAP

Burgemeester wijst eigenstandig opvangplekken vluchtelingen toe

Burgemeester Hikkert wijst opvangplekken toe in de gemeente voor de opvang van 50 vluchtelingen. Dat laat Hikkert weten in een brief aan de inwoners. De burgemeester voldoet hiermee aan het verzoek van Staatssecretaris van Asiel en Migratie om de druk op andere opvangplekken te verlichten. Burgemeester Hikkert heeft hiertoe eigenstandig besloten: “Er is sprake van een crisis waar inzet van de crisisbevoegdheden van de burgemeester aan de orde is. Deze bevoegdheden zijn toegedicht aan de burgemeester en behoeft geen raadpleging in een raadsvergadering. Ik heb ervoor gekozen om zonder overleg met de raad, het college en de inwoners de opvangplekken toe te wijzen. Dit is een crisis die vraagt om snel handelen”.

De opvangplekken bestaan uit 25 woonunits voor de opvang van 50 vluchtelingen en zullen in onze gemeente blijven voor de duur van 3 maanden. Vervolgens zullen de vluchtelingen worden ondergebracht in opvangplekken in andere gemeenten. De kosten van de opvangplekken zijn primair voor de veiligheidsregio. Uiteraard worden er ambtelijke kosten gemaakt, die de burgemeester niet voornemens is om te declareren bij de veiligheidsregio. Mochten er door de gemeente andere kosten worden gemaakt met betrekking tot de instandhouding van de voorziening dan zullen daarover afspraken worden gemaakt met de veiligheidsregio.

PARTICIPATIEF LEIDERSCHAP

Burgemeester wijst in overleg met inwoners opvangplekken vluchtelingen toe

Burgemeester Hikkert wijst opvangplekken toe in de gemeente voor de opvang van 50 vluchtelingen. Dat laat Hikkert weten in een brief aan de inwoners. De burgemeester voldoet hiermee aan het verzoek van Staatssecretaris van Asiel en Migratie om de druk op andere opvangplekken te verlichten. Burgemeester Hikkert heeft hiertoe samen met inwoners, ondernemers en andere belanghebbenden besloten: “De afgelopen week hebben we in drie bijeenkomsten een open gesprek gevoerd met de samenleving over de opvang van vluchtelingen waarbij eenieder welkom was om actief deel te nemen. Op die bijeenkomsten hebben we in gezamenlijkheid bepaald hoeveel vluchtelingen we gaan opvangen als gemeente, waar de opvangplekken zijn en voor hoelang”.

De opvangplekken bestaan uit 25 woonunits voor de opvang van 50 vluchtelingen en zullen in onze gemeente blijven voor de duur van 3 maanden. Vervolgens zullen de vluchtelingen worden ondergebracht in opvangplekken in andere gemeenten. De kosten van de opvangplekken zijn primair voor de veiligheidsregio. Uiteraard worden er ambtelijke kosten gemaakt, die de burgemeester niet voornemens is om te declareren bij de veiligheidsregio. Mochten er door de gemeente andere kosten worden gemaakt met betrekking tot de instandhouding van de voorziening dan zullen daarover afspraken worden gemaakt met de veiligheidsregio.

TRANSFORMATIONEEL LEIDERSCHAP

Burgemeester wijst na belangenafweging opvangplekken vluchtelingen toe

Burgemeester Hikkert wijst opvangplekken toe in de gemeente voor de opvang van 50 vluchtelingen. Dat laat Hikkert weten in een brief aan de inwoners. De burgemeester voldoet hiermee aan het verzoek van Staatssecretaris van Asiel en Migratie om de druk op andere opvangplekken te verlichten. Burgemeester Hikkert heeft hier vanuit de gedachte te kunnen rekenen op de samenleving besloten: “De opvang van vluchtelingen in de gemeente gaat niet zonder impact op de lokale samenleving. Ik heb de zorgen van inwoners gehoord en deze serieus meegenomen in mijn besluit. Onder andere is daardoor een andere plek aangewezen dan welke aanvankelijk was bedacht evenals dat er een veiligheidsplan is opgesteld. Tegelijkertijd heb ik ook veel inwoners gesproken die de vluchtelingen met open armen willen ontvangen en zich als vrijwilliger willen inzetten. We hebben vaker gezien dat een crisis door onze inwoners is omgezet in een kans. Een kans om samen de schouders te zetten onder een maatschappelijke opgave”.

De opvangplekken bestaan uit 25 woonunits voor de opvang van 50 vluchtelingen en zullen in onze gemeente blijven voor de duur van 3 maanden. Vervolgens zullen de vluchtelingen worden ondergebracht in opvangplekken in andere gemeenten. De kosten van de opvangplekken zijn primair voor de veiligheidsregio. Uiteraard worden er ambtelijke kosten gemaakt, die de burgemeester niet voornemens is om te declareren bij de veiligheidsregio. Mochten er door de gemeente andere kosten worden gemaakt met betrekking tot de instandhouding van de voorziening dan zullen daarover afspraken worden gemaakt met de veiligheidsregio.

ETHISCH LEIDERSCHAP

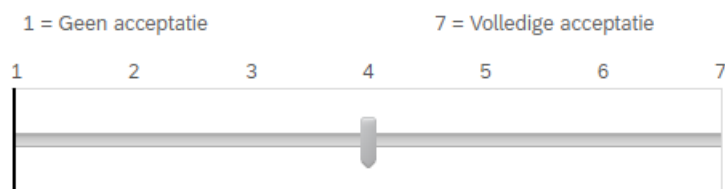
Burgemeester wijst met open armen opvangplekken vluchtelingen toe

Burgemeester Hikkert wijst opvangplekken toe in de gemeente voor de opvang van 50 vluchtelingen. Dat laat Hikkert weten in een brief aan de inwoners. De burgemeester voldoet hiermee aan het verzoek van Staatssecretaris van Asiel en Migratie om de druk op andere opvangplekken te verlichten. Burgemeester Hikkert heeft hiertoe vanuit medeleven met de vluchtelingen besloten: “Mensen op de vlucht, onschuldige slachtoffers en een dreiging die steeds groter lijkt te worden. Het zijn berichten die het nieuws elke dag domineren. We zitten in een crisis. Er is landelijk onvoldoende plek om asielzoekers verantwoord op te vangen en te begeleiden. We voelen ons solidair met deze mensen die afscheid moesten nemen van huis en haard, dierbaren zijn verloren of moesten achterlaten. Natuurlijk kunnen we als gemeente niet alle vluchtelingen opvangen, maar we kunnen wel meer dan we nu doen. Onze inschatting is dat we op een liefdevolle en zorgzame wijze opvang kunnen bieden aan 50 vluchtelingen”.

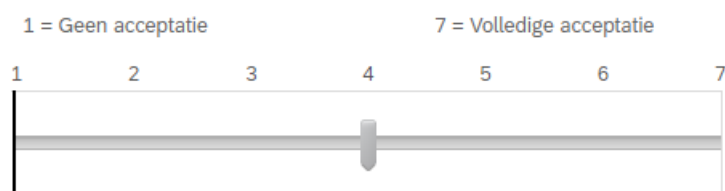
De opvangplekken bestaan uit 25 woonunits voor de opvang van 50 vluchtelingen en zullen in onze gemeente blijven voor de duur van 3 maanden. Vervolgens zullen de vluchtelingen worden ondergebracht in opvangplekken in andere gemeenten. De kosten van de opvangplekken zijn primair voor de veiligheidsregio. Uiteraard worden er ambtelijke kosten gemaakt, die de burgemeester niet voornemens is om te declareren bij de veiligheidsregio. Mochten er door de gemeente andere kosten worden gemaakt met betrekking tot de instandhouding van de voorziening dan zullen daarover afspraken worden gemaakt met de veiligheidsregio.

VRAAG 1

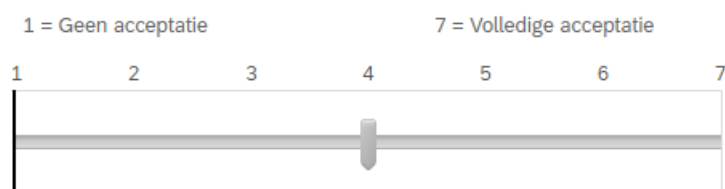
OP EEN SCHAAL VAN 1 TOT 7: IN HOEVERRE ACCEPTEERT U HET FEIT DAT ER SPRAKE IS VAN EEN PROBLEEM WAT BETREFT DE OPVANG VAN VLUCHTELINGEN?

VRAAG 2

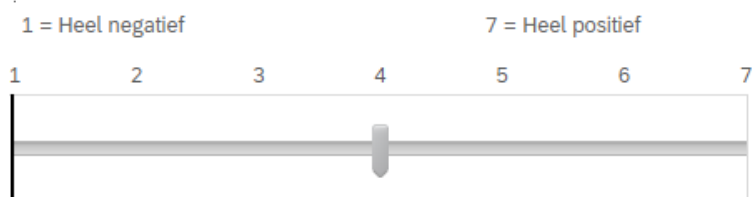
OP EEN SCHAAL VAN 1 TOT 7: IN HOEVERRE ACCEPTEERT U HET FEIT DAT DE OVERHEID (DE GEMEENTE) VOORNEMENS IS OM IN TE GRIJPEN?

VRAAG 3

OP EEN SCHAAL VAN 1 TOT 7: IN HOEVERRE ACCEPTEERT U DE HOOFDLIJNEN VAN HET VOorgenomen BELEID ZOALS GEPRESENTEERD IN HET KRANTENBERICHT?

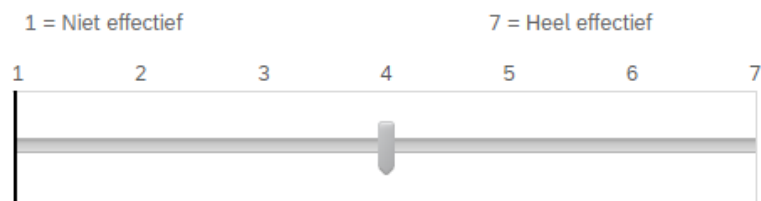
VRAAG 4

OP EEN SCHAAL VAN 1 TOT 7: ALS U DE MAATREGEL EN DE INFORMATIE VAN DE BURGEMEESTER IN OVERWEGING NEEMT, WAT IS UW HOUDING ALS INWONER VAN DE GEMEENTE TEGENOVER DE MAATREGEL?

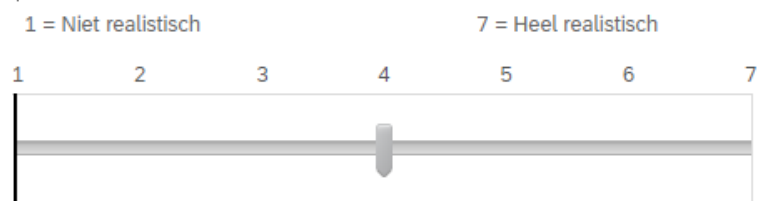
VRAAG 5

OP EEN SCHAAL VAN 1 TOT 7: IN HOEVERRE ACHT U HET VOORGENOMEN BELEID ALS EFFECTIEF?

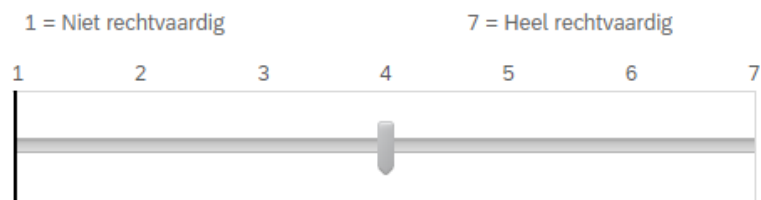
VRAAG 6

OP EEN SCHAAL VAN 1 TOT 7: IN HOEVERRE ACHT U HET VOORGENOMEN BELEID ALS REALISTISCH?

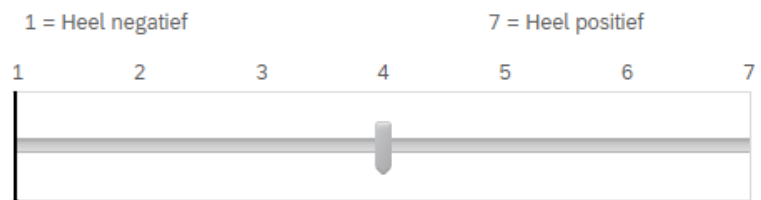
VRAAG 7

OP EEN SCHAAL VAN 1 TOT 7: IN HOEVERRE ACHT U HET VOORGENOMEN BELEID ALS RECHTVAARDIG?

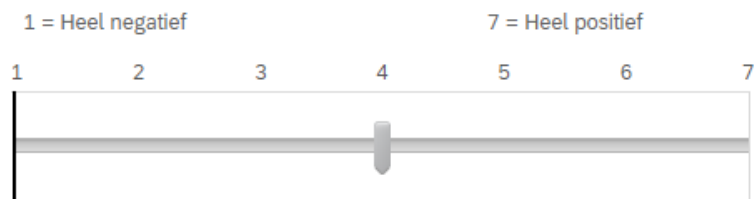
VRAAG 8

OP EEN SCHAAL VAN 1 TOT 7: WAT IS UW HOUDING TEN AANZIEN VAN DE OPVANG VAN VLUCHTELINGEN IN UW BUURT?

VRAAG 9

OP EEN SCHAAL VAN 1 TOT 7: WAT IS UW HOUDING TEN AANZIEN VAN DE OPVANG VAN VLUCHTELINGEN IN DE GEMEENTE?

EINDE VRAGEN DRAAGVLAK

Dit waren de vragen met betrekking tot het krantenbericht en uw positie ten aanzien van de opvang van vluchtelingen in de fictieve gemeente. De fictieve setting stopt hier. In het volgende gedeelte zijn vragen opgenomen die gaan over de daadwerkelijke kenmerken van u als deelnemer.

VRAAG 10

WAT IS UW GESLACHT?

- Man
 - Vrouw
 - Niet-binair/derde geslacht
 - Ik zeg dat liever niet
-

VRAAG 11

WAT IS UW LEEFTIJD?

- Jonger dan 18 jaar
 - 18 – 25 jaar
 - 26 – 35 jaar
 - 36 – 45 jaar
 - 46 – 55 jaar
 - 56 – 65 jaar
 - 66 – 75 jaar
 - 76 – 85 jaar
 - Ouder dan 85 jaar
-

VRAAG 12

WAT IS UW HOOGST BEHAALDE DIPLOMA?

- Basisonderwijs
 - Lager / Voorbereidend beroepsonderwijs (lbo/vmbo)
 - Hoger algemeen voortgezet onderwijs (havo)
 - Voorbereidend wetenschappelijk onderwijs (vwo)
 - Middelbaar beroepsonderwijs (mbo)
 - Hoger beroepsonderwijs (hbo)
 - Wetenschappelijk onderwijs (wo)
 - Geen diploma
-

VRAAG 13

WAT IS DE OMVANG VAN DE GEMEENTE WAAR U WOONACHTIG BENT WAT BETREFT INWONERAANTAL?

- Minder dan 50.000 inwoners (klein)
 - Tussen de 50.000 en 100.000 inwoners (middelgroot)
 - Meer dan 100.000 inwoners (groot)
-

VRAAG 14

WELKE BESCHRIJVING PAST HET BESTE BIJ UW WOONLOCATIE?

- Stad
 - Platteland
 - Geen van beide
-

HEEFT U OP- EN/OF AANMERKINGEN TEN AANZIEN VAN DE VRAGENLIJST? (OPTIONEEL)

Bedankt voor de tijd die u heeft genomen om aan deze enquête deel te nemen.

Uw antwoord is geregistreerd.

Bijlage 2: Tabellen achtergrondkenmerken per groep

Tabel passend bij figuur 2
Geslacht per groep

	Autocratisch	Participatief	Transformationeel	Ethisch	Totaal
Man	12	18	12	20	62
Vrouw	23	18	21	21	83
Zeg ik liever niet	1	-	1	2	4
Totaal	36	36	34	43	149

Tabel passend bij figuur 3
Leeftijdsopbouw per groep

	Autocratisch	Participatief	Transformationeel	Ethisch	Totaal
18 – 25 jaar	9	11	8	10	38
26 – 35 jaar	3	2	-	5	10
36 – 45 jaar	5	2	1	7	15
46 – 55 jaar	5	8	14	10	37
56 – 65 jaar	11	7	7	9	34
66 – 75 jaar	2	4	4	1	11
76 – 85 jaar	1	2	-	1	4
Totaal	36	36	34	43	149

Tabel passend bij figuur 4
Hoogst behaalde diploma per groep

	Autocratisch	Participatief	Transformationeel	Ethisch	Totaal
LBO/VMBO	4	1	-	1	6
HAVO	4	3	3	3	13
VWO	1	3	1	2	7
MBO	3	6	10	8	27
HBO	12	16	14	19	61
WO	12	7	6	10	35
Totaal	36	36	34	43	149

Tabel passend bij figuur 5
Grootte gemeente per groep

	Autocratisch	Participatief	Transformationeel	Ethisch	Totaal
Klein	24	23	21	30	98
Middelgroot	10	5	8	6	29
Groot	2	8	5	7	22
Totaal	36	36	34	43	149

Tabel passend bij figuur 6
Woonlocatie per groep

	Autocratisch	Participatief	Transformationeel	Ethisch	Totaal
Stad	26	24	23	29	102
Platteland	3	6	5	7	21
Geen van beide	7	6	6	7	26
Totaal	36	36	34	43	149